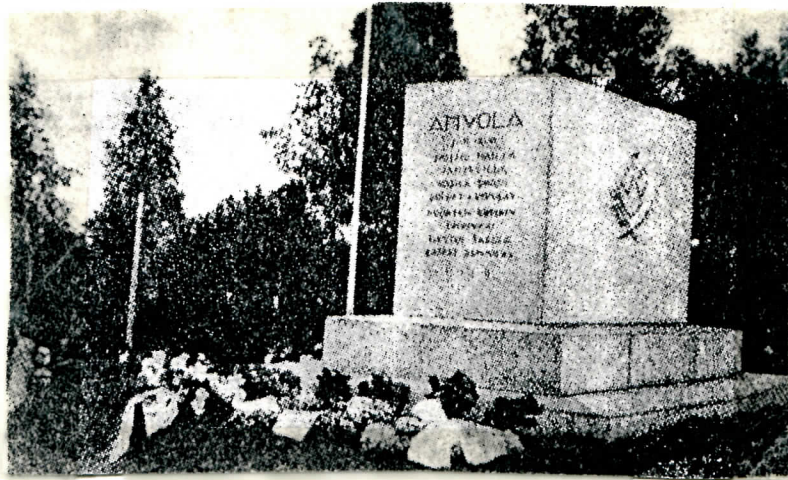

Muistojemme Ahvola 1

A H V O L A

11.II - 25.IV

1 9 1 8

"TAHTOI NÄILLÄ TANTERILLA
VAPAA SUOMI SUURET LUNNAAT.
NUORTEN URHOIN UHRIVERI
KASTOI TÄÄLLÄ KAIKKI KUNNAAT."

Edellä olevat Juho Kurjen kirjoittamat sanat olivat kirjoitetut siihen valtavaan Antrean Saijanmäestä peräisin olleeseen graniittipatsaaseen, joka vuonna 1919 pystytettiin Ahvolan Papumäen päälle. Patsaan oli suunnitellut kuvanveistäjä Mikko Hovi ja toimittanut viipurilainen Mäkisen kiviveistämö. Kaksi vuosikymmentä tuo graniittijärkälä sai olla kertomassa ohikulkeville matkaajille samoin kuin paikkakuntalaisillekin niistä ankarista taisteluista, joita lähitietämissä kevättalvella 1918 kahden ja puolen kuukauden ajan taukoamatta käytiin.

Olihan Ahvola paljon muutakin kuin vain Vapaussodan Karjalan rintaman kuumien taistelupaikka. Meille Ahvolanseudulla syntyneille, siellä kasvaneille ja nuoruutensa viettäneille se oli kotiseutu, paikka jossa lapsuuden leikit leikittiin, kierto- ja kansakoulut käytiin. Se oli meille nuorisoseuraa, urheilukenttää, suojeluskunnan ja lottien kyläosastoa, ihan kaikkea. Tietenkäin se oli myös työtä ja arkista aherrusta pelloilla ja metsissä. Enimmäkseen se oli iloa jos kohta välillä vähän suruakin.

LUKIJALLE

Monistenide Ahvolan seudulla olleesta ja tapahtuneesta on kädes-
säsi. Mielelläni antaisin sille nimen MUISTOJEMME AHVOLA. Nimen
painattaminen kanteen olisi tullut näin pienen erän kyseessä ol-
len suhteettoman kalliiksi, joten siitä oli luovuttava.

Tällainen muistelukooste on raskasta luettavaa. Eihän tämä ole
romaani eikä edes vitsikokoelma. Olisin hyvin iloinen, jos jot-
kut Teistä voisivat sanoa olevansa aikaansaannokseeni tyytyväi-
siä.

Melkein puoli vuotta olen tämän asian parissa askaroinut, purka-
nut nauhaa, etsinyt asioita lähdekirjoista, kirjoittanut, rutan-
nut paperin ja taas kirjoittanut. Olen elänyt puolen vuosisadan
ja vieläkin pitemmän ajan takaiset asiat yhdessä Teidän kaikkien
kanssa, sellaistaikin, joita en ole ikinä edes tavannut.

Tämä ei ole dokumentti, eikä sitä pidä sellaisena ymmärtää. Eh-
kä kuitenkin olen voinut esittää joitakin sellaisia asioita,
joilla on todellista historiallista arvoa. Ensisijaisesti tämä
on muistitietoon perustuvaa kerrontaa, jossa virhemahdollisuus
on suuri.

Luku VAPAUSSODAN AHVOLA on kirjoitettu lähes kokonaan Viktor
Siron kirjaan SELVÄ TIE pohjautuen. Kyseinen teos on mielestäni
selväpiirteisinkin Ahvolan taisteluista kertova kirja. Tapahtumien
ajoitus ja niiden kulku ovat em. kirjassa käsittääkseni luotet-
tavasti kerrotut.

Omilta arvioinneiltani ja kannanotoiltani en eri asiayhteyksis-
sä ole voinut välttyä enkä liioin halunnutkaan niitä välttää.
Lukija voi tietenkin muodostaa asioista omat mielipiteensä.
Kaikille muistelijoilta parhaat kiitokseni.

Toivon MUISTOJEMME AHVOLAN ilahduttavan Sinua.

Hämeenlinnassa, joulukuussa 1987

Eero Rahikainen

Kaikkii näitä asjoi myö muisteltii:

	Sivu
AHVOLA KYLÄNÄ - AHVOLA KÄSITTEENÄ	5
LUONTO	8
VAPAUSSODAN AHVOLA	11
ELINKEINOT JA TALOUS	19
KULTTUURITOIMINTA	28
- opin saanti	
- vapaat kulttuuririennot	
MAANPUOLUSTUS	42
TAVAT	47
- pidot ja niiden valmistaminen	
- vapaa-ajan vietto	
- juhlapyhien vietto	
PERINTEISET RUOKALAJIT	55
HENKILÖKUVIA	58
AHVOLAN SEUDUN SANKARIVAINAJAT	62
TALO- JA ASUKASLUETTELOT KYLITTÄIN	64
PAIKANNIMISTÖÄ KYLITTÄIN	67
Muistelijat ja lähdeteokset	68

Täl sivul soppii tila puolest ja muutekii iha hyväst Kure Juho meijä ikiomal murteel kirjottama runo MUISTAT SIE?

Myö o pyyvvetty ja saatu Juho Kure leskelt Laura Kurelt (o.s. Forsström, ent. Suni) lupa lainata muutama Juho Kure kirjottama runo tähä esityksee. Täl taval myö tahotaa ilmasta suur kunnioitukseena Juho Kure mittavaa elämätyötä kohtaa. Erikoisest meijä ahvolaseutulaisii pittää osata olla kiitollissii hänel kaikest siint, mitä hää tek mei kotseuvvu kaikkinaise kulttuur-elämä hyväks.

MUISTAT SIE?

Muistat sie ko kottiimäällä	Muistat sie ko hämyiltan
kiikuttii ja kippuiltii,	Vuokse varrel istuttii,
koi olt vaa ko koltit päällä	ko ol unensilkki siltan
koit sie tavant minnuu kii.	kaihosaarii kaukaisii.
Muistat sie ko paitasillaa	Muistat sie ko siit myö saatii
lehmiä peräst lennettii,	omakseena pesä pien.
kivetkii nyt ois ko villaa	Taivaa Isähä se laatii
jos ne käisiit varpaisii.	jokkaiselle ettee tien.

Kaikkeä sitä, mitä Ahvolan seutu meille oli ja merkitsi, käymme nyt muistelemaan.

Muistelijoina on ollut mukana toiselle kymmenelle nouseva joukko, koostuen Ahvolan, Kamajauholan ja Oravalan edustajista. Muistitietoa on jonkin verran kerätty jo aikaisempina vuosina, mutta eniten sitä kuitenkin saatiin kokoon heinäkuussa 1987 Anjalan-koskella pidetyssä muistelutilaisuudessa, johon osallistui neljä ahvolalaista. Näin saadun aineiston on muokannut yhtenäiseksi esitykseksi Eero Rahikainen.

Tavoitteenamme on ollut nyt vielä saatavissa olevan muistitiedon kirjaaminen lastemme, lastenlastemme ja vieläkin kauemmaksi uusien sukupolvien luettavaksi. Tosin meidän on pahoilla mielin todettava, että paljon arvokasta tietoa on päässyt painumaan "maan rakoon". Olemme auttamattomasti runsaan sukupolven ajan myöhässä. Tällainen muistitiedon tallentaminen olisi pitänyt aloittaa välittömästi uusille sijoille asettumisen jälkeen, jolloin suuri osa edellistä sukupolvea olisi vielä ollut kertomassa. "Nyt vast Haikone havahtuu", sanottiin. Meidän sukupolvemme muistama aika rajoittuu kahdelle viimeiselle Karjalassa olon vuosikymmenelle, vain kaikkein vanhimpien muistin takarajan ulottuessa niitä edeltäneen, vuosisatamme toisen vuosikymmenen jälkipuoliskolle. Näitä vuosikymmeniä edeltänyt aika, vuosisadan vaihteen tienoo, oli kuitenkin sellaista aikaa, jolloin tapahtui merkittäviä asioita meidänkin kotiseudullamme. Elettiin voimakasta kansallisen heräämisen aikaa ja kaikkinaisen valistuksellisen toiminnan tarve alkoi lisääntyä. Näkyvänä seurauksena tästä olivat Ahvolassakin sellaiset tapahtumat kuin esim. kansakoulun ja nuorisoseuran perustaminen. Tältä ajalta samoin kuin sitä paljon varhaisemmaltakin on esitykseemme pyritty saamaan asiakirjatietoa tuonnempana luetelluista lähdeteoksista.

Sinä lukijamme, joka olet kanssamme samaa sukupolvea ja olet elänyt Ahvolan seudulla samat vuosikymmenet kuin mekin, löydät varmasti tästä muisteluksestamme monia kohtia, jotka mielestäsi ovat olleet toisin. Tietysti muistimme on saattanut vuosikymmenien saatossa hataroitua niin paljon, että suoranaiset virheetkin ovat mahdollisia. Anna se meille anteeksi. Tahallamme emme tietenkään ole mitään väaristelleet. Kylittäisissä talo- ja asukasluetteloissa on puutteellisuutta. Voit täydentää niitä muististasi tahi halussasi mahdollisesti olevista asiakirjoista. Paikannimistöihin lienee niin ikään useimmallakin lisättävää.

AHVOLA KYLÄNÄ - AHVOLA KÄSITTEENÄ

Varmuudella emme tiedä, mistä Ahvola on nimensä saanut. Aulikki Ylönen Jääsken kihlakunnan historiassa luettelee joukon kyliä, mukana mm. Ahvola ja Kamajauhola, joiden nimet viittaavat pakanuuden aikaan. Voimme kuvitella, miten Ahvo-niminen eräsuomalainen tuohikontti, jousipyssy ja muitakin pyyntivälineitä selässänsä vaelteli perheineen etelästä, pysähtyi joksikin aikaa metsästelemään ja kalastelemaan, ihastui seutuun ja alkoi katsella lopullista asentopaikkaa. Siitä sitten elo eteni, sukupolvet vaihtuivat ja kun aikanaan kirjoitustaitoiset paikalle ehättivät, muokkautui Ahvo-etunimestä monien muotojen (esim. Affuon, Achvoin) jälkeen sukunimi Ahvonen ja elinseudusta tuli Ahvola.

Ensimmäiset historiatiedot Ahvolasta ovat 1500-luvun puolivälin tienoilta. Vuoden 1543 maakirjassa on Ahvolaan ja Kamajauholaan kumpaankin merkitty kaksi taloa. Ahvolan taloja hallitsivat Ahvoset ja Kamajauholan taloja Kamajauhokset. Sinänsä kylä on aikoihin ollut ja taitaa olla vieläkin varsin epämääräinen käsite. Aulikki Ylönen toteaa, että kylä on saattanut käsittää yhden talon yhtä hyvin kuin kymmeniäkin. - Merkille pantavaa muuten on, että Oravala ei esiinny näissä 1500-luvun maakirjojen kyläluetteleissa. Kovin uskottavalta ei tunnu se mahdollisuus, ettei Oravalla olisi vielä siihen mennessä ollut asutusta lainkaan. Ehkä Oravalan savut ovat juuri sinä aikana olleet kylminä. Asutuksen määrähän ilmeisesti vaihteli melkoisesti vainoaikojen myötä. Samoihin aikoihin alkoi kruunu rakentaa maanteitä lähinnä sotakaluston (tykkien) kuljettamisen mahdollistamiseksi. Viipurista Kilpeenjoen, Ahvolan ja Jääsken kautta Savonlinnaan suuntautuva tiekin valmistui niin pitkälle, että sen varrelle katsottiin tarvittavan kestikievareita (taverneita). Vuonna 1566 määrättiin kestikievari Ahvolaan, ensimmäiseksi Viipurista lukien ja ensimmäiseksi koko Suur-Jääsken alueella. Sen pitäjäksi tuli neljännesmies Jöns (Juhana) Ahvonen (Joenn Affinen). Neljännesmies oli neljännekunnan päällikkö, joka keräsi verot neljännekunnastaan ja toimitti ne edelleen nimismiehelle. Neljänneskunta koostui kolmesta nautakunnasta ja nautakunta taas kymmenestä täysiverosta. Täysivero käsitti joko vain yhden talon (kantatalo) tahi useampiakin, kantatalosta eronneita taloja.

Ahvolan kestikievarin paikka ei varmuudella ole tiedossa. On kuitenkin olemassa perimätieto, jonka mukaan sitä olisi pidetty Koppulinkosken länsipuolella sijainneessa Hakalan talossa. Perimätieto tuntuu ihan uskottavalta.

Kestikievarin tehtävänä oli toimia kruunun palvelijain (virkamiesten) kyydittäjänä, majoittajana ja muonittajana, joista palveluksista se sai korvauksen kruunulta.

Aika kului, vuosisadat vierivät. Kaskisavut nousivat yhä useammista kohdin mäkien rinteillä. Se oli merkki siitä, että väkilisääntyi ja asutus levisi. Kylät elivät omaa, ilmeisesti melko eristäytynyttä elämäänsä. Niin Ahvolakin. Kylien välistä yhteistoimintaa lienee ollut hyvin vähän.

Se Ahvola, jonka me muistamme, muodostui useasta taloryhmästä, sopesta. Vanha kylä Raunionmäen liepeillä muodosti oman ryhmänsä, Maltaan ja Höytölän sopet omat ryhmänsä ja eniten erillään oleva Ahvolansalo kaksikin erillistä taloryhmää.

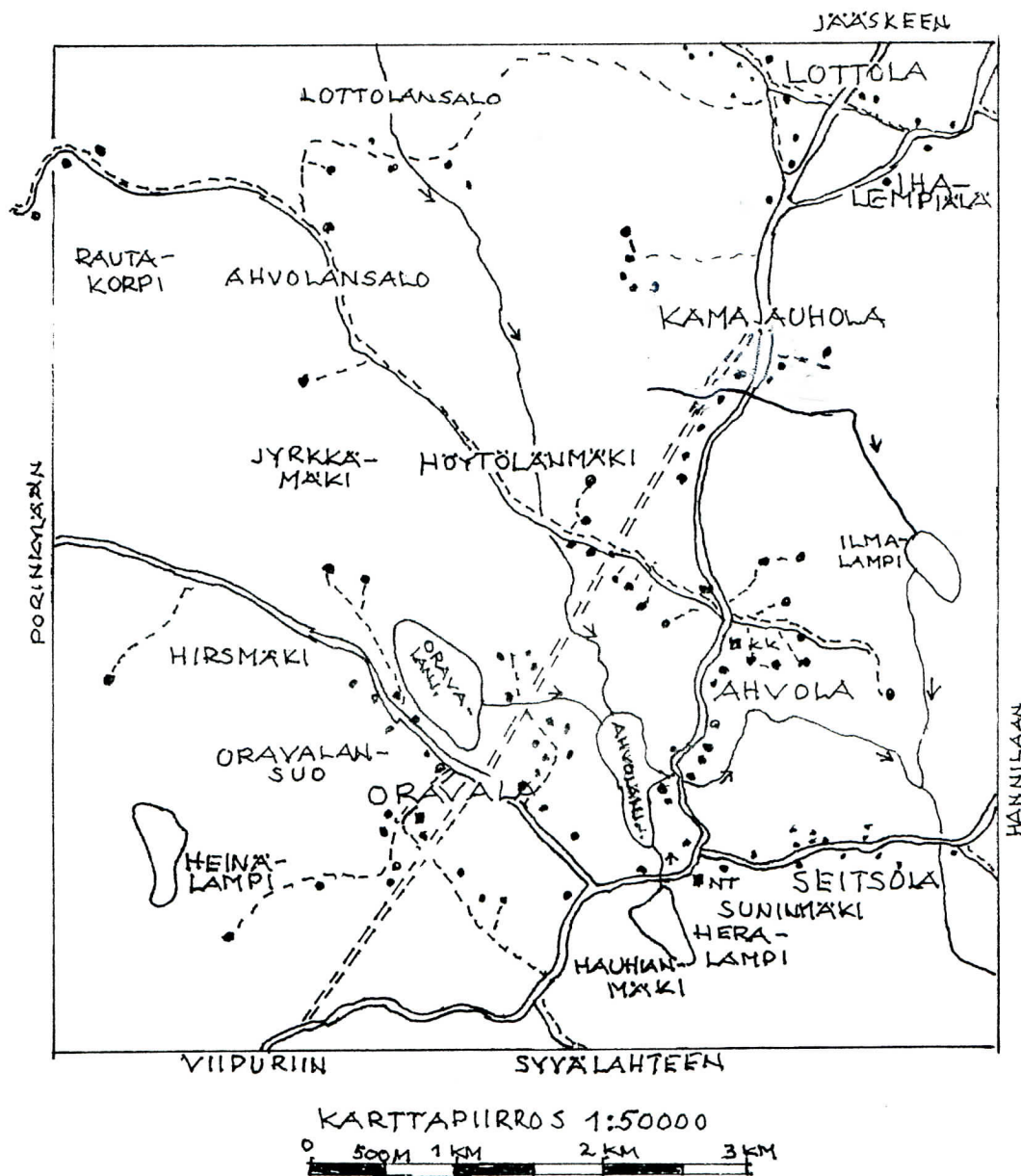
Aivan viime vuosisadan lopulla lähti sitten käyntiin tapahtumasarja, jonka seurauksena Ahvola sanana alkoi merkitä enemmän kuin vain kylän nimeä. Ensimmäisenä tässä tapahtumien ketjussa aloitti v. 1898 toimintansa Ahvolan kansakoulu, joka kytki piiriinsä Ahvolan, Oravalan ja Kamajauholan kylät. Seuraava tapahtuma oli Ahvolan nuorisoseuran perustaminen v. 1900. Edellä mainittujen kolmen kylän lisäksi osallistui nuorisoseuran toimintaan myöskin Antrean pitäjän Seitsolan kylän nuorisoa.

Kevättalvella 1918 tapahtui sitten sellaista, joka lopullisesti ja kaikkein lujimmin sitein kietoi nämä kylät yhdeksi kokonaisuudeksi. Käytiin Vapaussodan ankarat Ahvolan rintaman taistelut. Ahvolan, Oravalan ja Seitsolan mailla polveili itse rintamalinja ja Kamajauhola taustassa tarjosi majapaikan lepovuoroisille sotilaille sekä toimi muutenkin joukkojen huoltajana.

Kohta Vapaussodan jälkeen perustettiin Jääsken suojeluskunnan ja Lotta Svärd-järjestön Ahvolan kyläosastot, jotka nekin kumpikin käsittivät kaikki kolme Jääsken puoleista kylää. Myöhemmin, v. 1927 Seitsola vielä liittyi eräältä osin tähän kylien sarjaan. Silloin Seitsolan lapset alkoivat käydä koulua Ahvolan kansakoulussa ja sitä jatkui - paria sotien välistä lukuvuotta lukuun ottamatta - aina lopulliseen Karjalasta lähtöön asti.

Tällä tavoin sanasta Ahvola muodostui käsite. Tietenkin tuon sanan jälkeen olisi voitu lisätä laajempaa kokonaisuutta ilmaiseva sana, jolloin esim. Ahvolan kansakoulusta olisi tullut Ahvolan seudun kansakoulu, Ahvolan nuorisoseurasta Ahvolan seudun nuorisoseura jne., mutta sitä ei silloin ole pidetty tarpeellisena. Tuskinpa kukaan meistä siellä eläneistä tuli missään vaiheessa edes ajatelleeksi mitään muuta vaihtoehtoa tämän käytännön tilalle.

AHVOLA NAAPURIKYLINEEN

Ahvolan seutu kuului Suur-Jääskeen aina Isonvihan päättäneeseen Uudenkaupungin rauhaan (1721) asti. Tuolloin uusi raja katkaisi Suur-Jääsken kahtia, pohjoisosan jäädessä Ruotsille ja eteläosan Venäjälle. Tästä Venäjän puoleisesta osasta muodostettiin Antrean pitäjä sekä seurakunta. Pikkuvihan päättäneessä Turun rauhassa (1743) Venäjä sai lisää aluetta ja mm. Jääski kokonaisuudessaan tuli kuulumaan Venäjään. Pitäjien tai seurakuntien välisiä rajamuutoksia ei kuitenkaan tässä vaiheessa tehty. Vasta v. 1866 joukko kyliä, mukana mm. Ahvola, Kamajauhola ja Oravala, siirrettiin takaisin Jääskeen.

LUONTO

Jääsken pitäjä suippeni eteläosaltaan kapeaksi, vain n. 5 km:n levyiseksi kärjeksi, melkein kuin kiilaksi. Tähän kärkeen olivat sijoittuneet Ahvolan seudun kaikki kolme kylää, etelästä lukien Oravala, Ahvola ja Kamajauhola. Maanpinnan muodostukseltaan voitaisiin Ahvolan seudun luontoa kuvata yhdellä sanalla: vaihteleva. Muuhun pitäjään verrattuna ei siinä kovin suuria eroja ollut. Korkeuserot pitäjän pohjoisosissa olivat jonkin verran suuremmat kuin täällä etelässä. Maanpinnan laskeutuminen merta kohden tuli selvästi näkyviin jo yhden pitäjän alueella. Niinpä kun Jääsken pohjoisosissa alavimmat maastokohdat olivat 40-50 m merenpinnan yläpuolella, ne täällä eteläkärjessä olivat vain 20 m merenpintaa ylempänä. Seudun korkein kohta oli Jyrkkämäki, joka sijaitsi noin 1,5 km Oravalanjärven pohjoispäästä luoteeseen ja jonka korkeus oli 61,5 m.

Maalajeista vallitsevia olivat alavien maiden savi ja mäkien moreenisora. Matalia hiekkaharjanteitakin oli vähässä määrin. Suurin yhtenäinen suoalue oli Oravalan kylän länsipuolella sijaitseva Oravalan- eli Essonsuo, sekin vain n. 40 ha:n suuruinen. Seudun ainoana kunnan rahkasuona se sai tyydyttää koko alueen turvepehkutarpeen. (Turvepehkua käytettiin navetoissa kuivikkeena, alusina). Pienialaisempia mutasoita oli useita. Jotkut niistä olivat kivettömiä ja paksumutaisia, joissa liekoja (hakoja) oli vähän tai ei ollenkaan. Sileäksi hioutuneita kallioita pisti esiin tämän tästä. Ahvolan seutu kuului ns. Viipurin rapakivialueeseen, joka noin 20000 km²:n laajuisena ulottuu Loviisan tienoilta Viipurin itäpuolelle. Rapakivi on karkearakeista punertavaa graniittia, joka on saanut nimensä siitä, että se rapautuu helposti. Tällaista "rapaa" - niin kuin sitä sanottiin - käytettiin tiesorana. Siihen se oli hyvää, joskin sen irrottaminen tuon aikaisilla rautakanki-, hakku- ja lapiomenetelmillä oli kovan työn takana.

Vesistöjä Ahvolan seudulla oli kovin vähän. Ahvolalla ja Oravalalla olivat sentään omat nimikkojärvensä kummallakin. Veli Ikonen Jääsken kirjassa käyttää näiden järvien nimistä lyhennettyjä muotoja Ahvojärvi ja Oravajärvi. Ei ole tiedossa, mistä hän on nuo nimet saanut, mutta ainakin ne ovat erittäin osuvia. Paikkakunnan väestö kuitenkin käytti järvistä muotoja Ahvolan- ja Oravalanjärvi. Seudun järvistä Oravalanjärvi oli suurin, sekin kuitenkin vain n. 0,3 km². Seuraavaksi suurin oli Ahvolanjärvi, pinta-alaltaan kutakuinkin puolet Oravalanjärvestä. Näiden lisäksi olivat vielä Hauhianmäen ja Suninmäen välissä sijaitseva Rautasenjärvi, myös

Heralammeksi kutsuttu, aivan Oravalan länsireunassa sijaitseva Heinälampi sekä Ahvolan ja Kamajauholan kylien itärajalla vain n. 5-6 ha:n suuruinen Ilmalampi. Pitäjien raja katkaisi Ilmalammen siten, että kaakon puoleinen puolikas oli Antreaa ja luoteen puoleinen puolikas Jääskeä. Jääsken puoleisen lammen osan länsirantaan ulottuivat Ahvolan ja itärantaan Kamajauholan maat. Ahvolanjärveä voidaan pitää alueen vesistön keskusjärvenä. Pääosan vesistään se sai Askareenjärvestä alkunsa ottaneen n. 10 km pitkän joen tuomana. Joella oli monta nimeä, jotka se oli saanut halkomansa paikan ja jopa ohittamansa talon mukaan. Ainakin kaikkia seuraavia nimiä joesta käytettiin: Askareenjoki, Vännilänjoki, Riuksillanjoki, Lananjoki, Muttaikonjoki, Höytölänjoki ja Luhajoki. Putousta joessa oli lähes 21 m. - Oravalanjärvi valutti vetensä n. 700 m pitkää Pusajokea myöten 0,6 m:n putouksella Ahvolanjärven pohjoispäähän. Joinakin kuivina keväinä Pusajoki lakasi virtaamasta. Oravalanjärveen ei ollut varsinaista tuloväylää, vaan se sai vetensä sitä ympäröivien peltöjen valuttamina. Kuivana aikana valuma tietenkin väheni, eikä vettä enää riittänytkaan Pusajokeen. - Vähäinen vesimäärä Ahvolanjärveen tuli myöskin Rautasenjärvestä 300 m pitkän, 1,4 m:n putouksella laskevan puron tuomana.

Ahvolanjärvestä vedet sitten lähtivät kohti kaakkoa, kohahtelivat ensin Koppulinkoskessa ja tasaantuivat virtaamaan halki Vehkeen-
niityn päättyen Kavantjärveen.

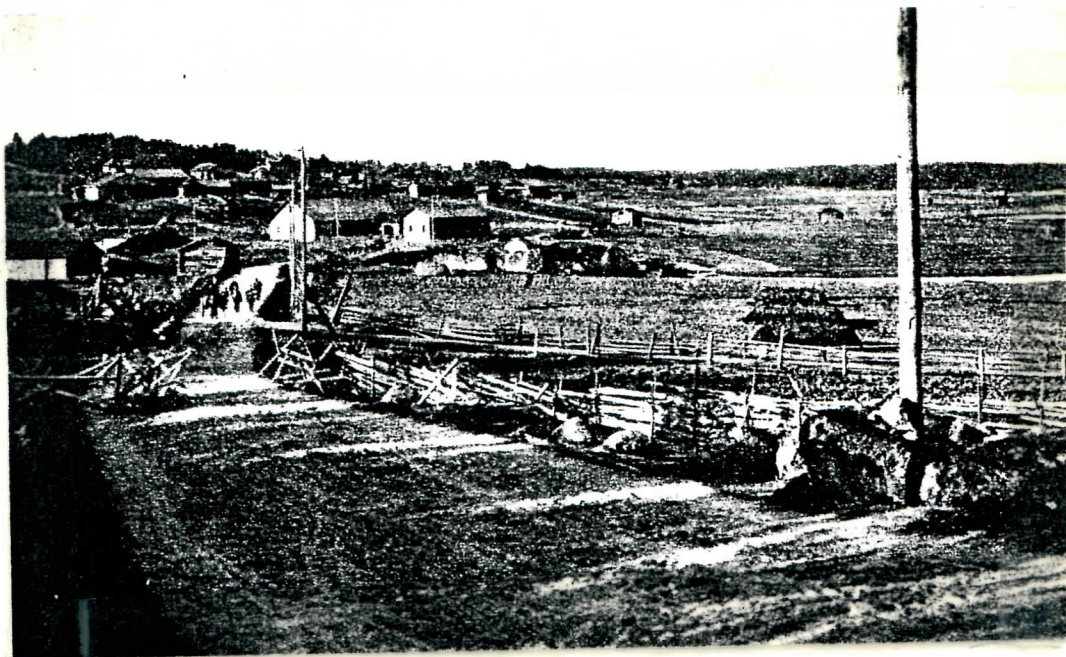
Kasvillisuudesta ei ole kovinkaan paljon erikoista kerrottavaa. Metsien puustot olivat hyvin voimakkaasti mäntyvaltaisia, eikä esim. puhtaita koivikoita juuri tavannut. Kaskikauden jäänteinä ja ilmeisesti myöskin voimakkaan laiduntamisen seurauksena oli lähes puuttomia ahottuneita aloja. Varsinkin peltöjen reunamilla tapasi usein myös lepikoita. Metsien metsänhoidollinen tila ei edes sen aikaisen mittapuun mukaan arvostellen ollut kovinkaan hyvä. Rajut määrämittahakkuut olivat pääsyylliset tähän ja tietenkin myös voimakas metsälaiduntaminen. - Kasvillisuuden lajirunsaus oli täällä pienempi kuin Vuoksen ja Kuurman ranta-alueilla. Luonnonvaraisia jaloja lehtipuita ei juuri tavoittanut ja syy siihen oli varsinaisten lehtöjen puuttuminen.

Ahvolan seudun eläimistössäkään ei ympäristöön verrattuna voinut olla mitään erikoista. Jonkin erikoisen lajin esiintyminen tahi jonkin aikaisemmin esiintyneen lajin puuttuminen oli tietenkin paljon isomman alueen ilmiö. - Etsittäessä erikoisuuksia tulee ensimmäisenä mieleen peltopyy. Tämän kirjoittajalla ei ole mitään

tietoa siitä, miten laajalle se Etelä-Karjalassa oli levinnyt, mutta Ahvolan seudulla sitä ainakin oli. Kukankeittäjä siellä myöskin vihelteli ja satakielikin lauloi. - Hirvi, jota vielä vuosisadan vaihteen tienoilla oli runsaasti, oli 1930-luvun alkuun mennessä hävinnyt kokonaan. Kettua oli vain vähän, samoin metsäsikaa. Jäniksiä, niin metsäjänistä kuin rusakkoakin oli runsaasti, riistalintuja, metsoja ja teeriä, ainakin kohtalaisesti. Rapuja oli järvissä sekä joissa. Kanta tosin vaihteli vuosittain melkoisesti. Pikkupoikien suurimpia ilonaiheita olivat syyskellä ennen koulun alkua jokaviikkoiset kaupunkimatkat rapuja myymään kalarannan kauppiaille.

Osa Ahvolanjärveä

Vanha kylä Papumäeltä päin nähtynä. Takana vasemmalla Raunionmäki. Kuva on keväältä 1918 (espanjalaisia ratsuja tiellä)

VAPAUSSODAN AHVOLA

Suomi oli 6.12.1917 julistautunut itsenäiseksi. Näin Yrjö Maunu Sprengtportenin ja monien hänen jälkeensä esiintyneiden itsenäisyysmiesten haave oli toteutunut.

Leninin johtama Venäjän uusi neuvostohallitus tunnusti 4.1.1918 Suomen riippumattomaksi valtioksi, jonka jälkeen useat muutkin Euroopan valtiot tunnustivat Suomen itsenäisyyden.

Itsenäisyys ei kuitenkaan ollut ihan sillä selvä. Piti käydä useita kuukausia kestänyt sota, jossa vielä kaiken kukkuraksi veli nousi veljeään vastaan. Jo vuoden 1917 loka - marraskuulla oli työväestö alkanut perustaa maahan järjestyskaarteja, joiden nimet ennen pitkää muuttuivat punakaarteiksi. Levottomuudet lisääntyivät, eikä venäläinen sotaväki suostunutkaan lähtemään maasta vapaaehtoisesti. Myöskin toisella puolella alettiin syksyllä 1917 perustaa suojeluskuntia ja harjoitella aseiden käyttöä sekä sotataitoa. Niinpä Ahvolan seudullakin marraskuussa ylioppilas Toivo Seitsosen aloitteesta perustettiin osasto, joka perustajansa johdolla aloitti harjoittelun.

Tammikuun kuluessa tilanne ajautui aseelliseen voimain koetukseen. Eteläinen Suomi oli punaisten ja heitä tukeneiden venäläisten sotilaiden hallussa, muu Suomi valkoisilla.

Kotiseudullamme Pihkalanjärvi, Porinkylä, Kilpeenjoki, Syvälahdi, Kavantsaari ja Pullila olivat punaisilla, Oravala, Ahvola, Seitsola ja Hannila valkoisilla.

Paikkakunnan omat suojeluskuntalaiset pitivät vartiota Ahvolan loholla ja koska Ahvolaa jo tuolloin alkuvaiheessa pidettiin tärkeänä rintaman solmukohtana, lähetettiin helmikuun alussa jääkäri Urho Sihvonen joukkueen kanssa turvaamaan Jääskeen ja Hannilaan johtavia maanteita. Joukkue majaili Koppulissa ja sen lähitaloissa, yhden ryhmän kerrallaan pitäessä vartiota Hauhialla.

Helmikuun 11. päivänä punaiset venäläisten avustamina hyökkäsivät ensimmäisen kerran Ahvolaan. Pahaksi onneksi Sihvonen oli juuri silloin poissa, luultavasti käymässä rintaman komentajan luona Antreassa. Vartioryhmä joutui vetäytymään ensin Papumäen päälle ja edelleen Seitsolan läpi Kossaareen. Myöskin Jääsken maantietä punaiset etenivät Raunionmäen yli aina Kankaan ja Hietasen taloihin asti. Muistitiedon mukaan punaiset vangitsivat Hietasen talon isännän Antti Jauhon ja veivät hänet Rauniolle kuulusteltavaksi. "Missä pojat"? tiukkasi punapäällikkö pistoolilla uhkaillen. "Läksiit, ei oo tietoo mis lienööt". Päästivät sentään Antti-vaijan illan suussa kotiin ja hänen paluumatkansa

aikana alkoi tykin ammuksia poksahdella kylässä. Jääkäri Sihvonen oli ehättänyt takaisin ja saanut haalituksi lisää joukkoja Kossaareen. Sihvonen järjesti vastahyökkäyksen, joka kuitenkin epäonnistui. Tilanteen pelasti Hannilasta pari kilometriä etelään Kannikkoon ajanut panssarijuna, joka alkoi ampuu tykillä Ahvolaan. Punaisille tuli kova kiire poistua kylästä. Kossaaresta näkyi, kun punaiset pakenivat Raunionmäkeä alas Papumäen suuntaan. Tämä valkoisten omatekoinen panssarijuna saikin nimen "Karjalan pelastaja". (Nämä panssarijunan ampumat ammuksat olivat niitä, joita Hietasen Antti-vaija kertoi kylään putoilleen). Seuraavana aamuna valkoiset tulivat Ahvolaan, löysivät kylän tyhjänä punaisista ja alkoivat muodostaa puolustusasemaa Sunin-Hauhian- ja Aaponmäkeen. Punaiset hyökkäsivät uudelleen 13. päivänä, mutta nyt olikin valkoisten vastarinta lujittunut ja hyökkäys torjuttiin. Näissä alkutaisteluissa jo todettiin, että punaisten joukossa oli runsaasti venäläistä sotaväkeä.

Mainitun 13. päivän jälkeen seurasi taistelujen osalta hiljaisempi kausi, jonka aikana voitiin suorittaa järjestelyjä rintaman vakiinnuttamiseksi. 15. päivänä saapui Ahvolaan joukkueensa kera Edmund Heimolainen ja samana päivänä hänet määrättiin Ahvolan puolustajista muodostetun 3. komppanian päälliköksi. Jääkäri Sihvonen oli siirretty muihin tehtäviin.

Helmikuun 23. päivänä valkoiset tekivät tiedusteluluontoiset hyökkäykset Pihkalanjärvelle ja Kilpeenjoelle (Heimolaisen 3. komppania) sekä Syvälahteen (Toivo Seitsosen 2. komppania). Pihkalanjärveltä ja Kilpeenjoelta palattiin takaisin välittömästi, mutta Syvälahdesta vasta parin päivän kuluttua. Seitsosen komppania joutui Syvälahdessa koville punaisten tehdessä rajun vastahyökkäyksen ja saartoyrityksen. Heimolaisen komppanian tultua avuksi saatiin hyökkäys torjutuksi ja voitiin vetäytyä takaisin. Hyökkäyksessä saadut tiedustelutulokset osoittivat, että punaisilla oli Ahvolaa vastassa suuri ylivoima.

Tähän hyökkäysoperaatioon liittyen pieni kertomus:

Ahvolan rintaman komentajaksi oli määrätty kapteeni A. Pell, jonka piti johtaa kyseistä hyökkäystä. Pell'in taistelumoraali ja henkinen ryhti muutenkin lienevät olleet heikon puoleiset. Hänen mielestään taistelu oli toivotonta ja niinpä hän lähtikin Kilpeenjoelta kovaa vauhtia ajaen Ahvolaan tarkoituksella evakuoita kylä ja vetää rintama taemmaksi, ties minne asti. Edmund Heimolaisen nuorempi veli Bernhard (Perttu) Heimolainen oli vienyt kuularuiskuryhmänsä Hauhianmäelle varmistustehtävään ja

palatessaan sieltä ehtinyt Hauhian talon luo tielle juuri silloin, kun Pell oli tulossa Kilpeenjoelta. Heimolainen tiedusteli tilannetta ja Pell ilmoitti sen olevan toivoton. Hän sanoi antavansa käskyn evakuoida Ahvola ja käski Heimolaistakin poistamaan kuularuiskunsa Hauhialta. Perttu oli kuitenkin toista mieltä: "Ei täältä niin vain lähdetä". Miesten kesken sukeutui tiukkasanaan vuoropuhelu, jonka päätyttyä Pell lähti ajamaan Ahvolaan, valitellen kyytimiehenä olleelle 14-vuotiaalle Eino Puhakalle, että on niin vaikeata johtaa joukkoja, joilla ei ole alkeellisintakaan sotilaskoulutusta. Kyllähän Pell siinä oli oikeassa, että Ahvolan puolustajilta puuttui sotilaskoulutus, mutta häneltä jäi huomaamatta se järkkymätön taistelutahto, mikä joukoilla oli. - Seurauksena Pell'in menettelystä hänet erotettiin komentajan tehtävästä ja tilalle määrättiin Edmund Heimolainen. Helmikuun 26. päivänä punaiset aloittivat taas kovat yritykset Ahvolan valtaamiseksi. Hyökkäykset toistuivat päivittäin lähelle maaliskuun puoliväliä, välillä vähän laimeten ja taas kiihtyen. Puolustajalla oli usein suuria vaikeuksia saada asemat pidetyksi. Nämä helmikuun lopun ja maaliskuun alkupuolen hyökkäilyt kohdistuivat pääasiassa Hauhian- ja Suninmäen asemia vastaan.

Oravalassa punaiset olivat majoittuneet Puhakalle ja sen lähitaloihin. Heidän taisteluasemansa olivat peltoaukeitten lounais- ja länsireunassa. Valkoisten teki kovin mieli työntää punaiset taemmaksi ja vaikeuttaa heidän huoltoaan. Tämän toteuttamiseksi aloitettiin kahden joukkueen voimin hyökkäys 18. päivänä maaliskuuta. Hyökkäys onnistui hyvin ja punaisten hallussa ollut harjanne saatiin vallatuksi. Punaiset aloittivat kuitenkin rajun vastahyökkäyksen ja taistelu jatkui ankarana koko päivän, hiljensi yöksi, mutta alkoi taas aamulla uudestaan. Tässä vaiheessa valkoisten johtaja Valjus haetutti Pusajoen varrella olevasta Virolaisen talosta Harri Väkevän johtaman kuularuiskuryhmän apuun. Kuularuiskun miehistönä olivat Verner Puhakka Oravalasta, Iivari Suni Ahvolasta, pyhäjärveläinen Pusa ja eräs merimies Östman sekä ryhmän ajomiehenä Yrjö Könönen Oravalasta. Jo asemaan mentäessä haavoittui Verner Puhakka jalkaan ja joutui jäämään joukosta. Konekivääri aloitti ammunnan, mutta sai kovaa vastatulta edestä sekä takavasemmalta Sunin etelärinteeltä. Merimies Östman kaatui ja kohta myöskin (niin luultiin) Pusa. Kaksi miestä oli enää taistelukelpoisena, Väkevä ja Iivari Suni.

Ennen pitkää sai Väkevä osuman ranteeseensa, mutta yritti vielä jatkaa ampumista Iivarin syöttäessä. Uusi osuma murskasi Väkevän reiden, jolloin ampuminen loppui. Yksinään ei Iivari voinut jat-

kaa taistelua. Hänellä oli edessä totinen toimi: hoitaa haavoittuneet aseveikot turvaan. Verner onnistui omin avuin hivuttautumaan suojaan, mutta Väkevän - täysin liikuntakyvytön kun oli - kohdalta tilanne oli huono. Katkennut jalka terveeseen päällä, haavoittuneen itse yrittäessä hoidella osuman saanutta kättään, Iivari maassa pitkällään ollen alkoi vetää Väkevää suojaan. Oli vielä ylitettävä jokin korkeampi este, jota varten Iivarin piti nousta pystyasentoon saadakseen Väkevän vedetyksi esteen yli. Yritys onnistui ja nyt olikin pahin voitettu. Verner oli saanut jalkansa sidotuksi ja toi reestä hevosloimen, jonka päällä Väkevää vedettiin reen luo ja nostettiin rekeen. Yrjö Könönen vei haavoittuneet sidontapaikalle ja palasi kohta takaisin. Tällä välin Iivari oli tehnyt monta vaarallista matkaa asemaan ja saanut "ruutan" ja vyöt pelastetuksi. Konekiväärikomppanian päällikkö Stubb oli saapunut myös paikalle ja hänen kanssaan Iivari sai kaatuneet kannetuksi rekeen. Tässä vaiheessa todettiin, ettei Pusa ollutkaan kuollut, vaan tajuttomana. Iivari Sunikin sai vielä luodin takamuksiinsa tässä loppuvaiheessa, joten vain Yrjö Könönen säilyi ehyenä.

Myöskin jalkaväen joukkueiden oli lopulta vetäydyttävä lähtöasemiin. Valkoisten yritys saada Oravala vallatuksi ja häätää punaisten majoitus sekä huolto Kilpeenjoelle epäonnistui.

Punaiset olivat aloittaneet 20. päivänä maaliskuuta taas rajut hyökkäykset Ahvolan lohkolla. 22. päivänä Hauhian huippu joutui ankaran painostuksen kohteeksi. Mäen huipulla asemassa ollut kuularuisku oli aamupäivän kuluessa menettänyt miehistönsä kolmeen kertaan ja "ruuttakin" saanut sen verran osumia, ettei sillä voinut enää ampua. Mäelle nousseet kuularuiskukomppanian päällikkö Stubb ja apulaispäällikkö Perttu Heimolainen jatkoivat taistelua kiväärimiehinä. Noin tunnin kestäneen ammunnan jälkeen sai Stubb kuolettavan osuman päähänsä ja Heimolainen oli yksin. Arvokasta sotakonetta ei voinut jättää. Niinpä Heimolainen asettui maahan selälleen, keinotteli aseensa vatsansa päälle ja kantapäillään työntäen hivuttautui turvaan.

Nyt Hauhian laella ei enää ollut yhtään valkoista, mutta eivät punaisetkaan rohjenneet miehittää asemia. Pelkäsivät valkoisten vastatoimia.

Kaatuneet aseveljet piti vielä hakea mäeltä. Illan suussa lähti joitakin rohkeita poikia, Perttu etunenässä hakemaan kaatuneita. Mukana oli myöskin seitsolalainen Armas Seitsonen, jolle Heimolainen kertoi menetelmän, jolla hän oli tuonut konekiväärin, kehoittaen noudattamaan samaa menetelmää kaatuneita haettaessa.

Kuularuiskun pojat Perttu Heimolainen ja Armas Seitsonen saivat tuoduksi omat kaatuneensa, Stubbin sekä kuularuiskumies Rossanderin (Joensuun koulupoikia) mäeltä alas, samoin jalkaväen miehet omat kaatuneensa.

Seuraavan yön alkutunteina käytiin Ahvolaa puolustavan, Heimolaisen komentaman X pataljoonan esikunnassa kiihkeästi neuvottelua jatkotoimista Hauhialla. Pataljoonan komentajan lisäksi neuvotteluun osallistuivat Perttu Heimolainen, juuri Ahvolaan tullut jääkärivääpeli Erkki Svensson sekä niin ikään juuri saapunut Lentävän komppanian päällikkö Paavo Sivé (Susitaival). Svensson määrättiin kuularuiskukomppanian päälliköksi. Päätökseksi tuli, että Hauhian asemat otetaan äkkirynnäköllä takaisin heti samana yönä. Niin tehtiinkin. Svensson ja Perttu Heimolainen kulkivat edellä heitellen käsikranaatteja ja perässä tuli - tai ainakin niin oli sovittu - Tatu Kuosmasen johtama jalkaväkijoukkue, jonka piti miehittää takaisin vallatut asemat. Alku meni hyvin, punaiset pakenivat mäeltä äkkirynnäköön yllättäminä ja edellä mainittu kahden miehen iskuryhmä pääsi vaivatta tavoitteeseen. Jalkaväkijoukkue ei ollut jostakin syystä tullutkaan perässä ja asemat jäivät edelleen tyhjiksi. Kun punaiset näkivät mäellä vain kaksi miestä, alkoivat he hiipiä takaisin ja avasivat tulen. Heti ensimmäisistä laukauksista sai Perttu Heimolainen osuman polveensa ja oli liikuntakyvytön. Svensson auttoi haavoittunutta kainaloista vetäen, saadenkin hänet rintavarustuksen taakse turvaan. Auttaessaan aseveljeään sai Svensson kuitenkin kuolettavan osuman rintaansa. Taas oli Perttu mäellä yksin, nyt täysin avuttomana punaisten tulittaessa kovasti ja lähestyessä mäkeä. Kierittelemällä itseään pääsi hän hiljalleen mäkeä alas ja sen puolivälissä olikin vastassa auttaja, Hauhian talon poika Eemeli, joka saattoi Perttun turvaan. - Vajaan vuorokauden kuluessa oli kuularuiskukomppania menettänyt kaksi päällikköään kaatuneina ja varapäällikkönsä vaikeasti haavoittuneena.

Vielä tämänkin jälkeen yritettiin Hauhian menetettyjä asemia vallata takaisin, mutta tuloksetta. Hauhialta vetäydyttiin lopullisesti 24. päivänä maaliskuuta. Uusi puolustusasema muodostettiin Rautasenmäen lounaisrinteeseen. Siitä etulinja kiertyi Henttosen (myöhemmin Antti Laitisen) talon pohjoispuolitse lounaaseen ylittäen Oravalan kylätien ja edelleen Aaponmäen länsireunaa Könösenmäkeen. X pataljoonan ja jääkäriluutnantti Strömbergin komentaman V pataljoonan välinen raja oli Henttosen talon länsipuolella. Aapon- ja Könösenmäkiä puolusti siis V pataljoona.

Pari päivää kuluivat rauhallisesti uutta asemaa rakennellessa.

26. päivänä punaisten valiojoukko, Viipurin hiihtokomppania, hyök-

käsi Aaponmäessä pataljoonien saumakohdassa onnistuen saamaan sisäänmurren valkoisten asemaan. Valkoisten vastahyökkäys palautti saman päivän kuluessa tilanteen ennalleen. Tässä vastahyökkäyksessä kunnostautui Paavo Sivénin Lentävä komppania päällikkönsä ja joukkueenjohtaja Leinon johtamana.

Tämä olikin viimeinen punaisten tekemä huomattavampi hyökkäys Ahvolassa. Joitakin heikohkoja hyökkäysyrityksiä he vielä huhtikuussa tekivät, mutta ne olivat helposti torjuttavissa. Huhtikuun 25. päivänä alkoi sitten valkoisten yleinen hyökkäys Karjalan rintamalla ja Ahvolankin taistelut olivat lopullisesti päättyneet.

Tämän kertomuksen tapahtumat liittyvät suurelta osin Ahvolan rintamalla taistelleen kuularuiskukomppanian yhteyteen. Se selittyy yksin omaan sillä, että useita Ahvolan seudun poikia taisteli tässä yksikössä, niin kuin edellä on käynyt ilmi. Edellä mainittujen Verner Puhakan, Iivari Sunin, Yrjö Könösen ja Armas Seitsosen lisäksi kuularuiskukomppaniassa taistelivat Toivo ja Eino Suni. Tässä kirjoituksessa nimeltä mainituista kuularuiskumiehistä ovat kirjoitusajankohtana elossa 88-vuotias Verner Puhakka ja 91 vuotta täyttänyt Perttu Heimolainen.

Meidän nuorempien on helppo osoittaa nöyrä ja kunnioittava kiitollisuutemme kaikille Ahvolan sankareille, niille harvoille vielä elossa oleville kuin myöskin jo viimeisessä iltahuudossa olleille. Silti emme saa unohtaa niitä monia Ahvolan seudun poikia, jotka toisilla rintaman osilla taistelivat, monet heistä silloin jo henkensä isänmaalle uhraten.

Ahvolan sankaripatsasta - niinhän me sitä kutsuimme - muistellessa vielä pieni episodi:

Kesällä 1934 oli Ruotsin silloinen perintöprinssi Gustaf Adolf virallisella vierailulla Suomessa. Seurueen yhteysupseeriksi komennettiin silloin sotakorkeakoulussa opiskeleva ratsumestari Adolf Ehrnrooth (nykyinen jalkaväenkenraali). Perintöprinssi ja Adolf Ehrnrooth olivat olleet vuosina 1928-1929 samalla kurssilla Strömsholmin ratsastuskoulussa Ruotsissa ja niin ollen vanhoja ystäviä keskenään. Siitä selittyy se, miksi juuri Adolf Ehrnrooth sai tämän edustustehtävän.

Vierailuseurueen matka jatkui autoilla Viipurista Vuoksenniskalle. Kun oli saavuttu Ahvolan sankaripatsaan kohdalle, pysäytti Gustaf Adolf auton ja pyysi Adolf Ehrnroothia kertomaan Vapaussodan Ahvolan taisteluista. Ratsumestarille pyyntö tuli yllätyksenä, mutta kun sotakorkeakoulun sotahistorian opinnoissa oli jo käyty läpi Ahvolan taistelut, osasi hän ihan tyhjentävästi tehdä selkoa niis-

tä. Ratsumestarin arvo kohosi vieraiden silmissä monta porrasta. Tapaus osoitti, miten tarkoin naapurimaan perintöprinssi oli paneutunut Suomen lähihistoriaan.

Otsikon Vapaussodan Ahvola alle vielä viimeiseksi Juho Kurjen Ahvolan taistelujen 50-vuotisjuhlaan Helsingissä 1968 kirjoittama runo

UNEN TOTTA

Mä joskus sellaistaikin unta näen
ett' kylvän viljaa viereen Suninmäen.
On kumppaneina pirstottuja puita,
ja maatuneina makaavien luita.
Ja tuolla metsä synkkä Syvälahden.
- Oon silti itse kanssani vain kahden.

Mut jotain kaihoan, on outo olla,
kuin oisin autiolla aavikolla,
min yli yhtenään on käynyt halla,
ja missä valta vain ois kuoleamalla.
Vaan täällä mitelty on suunnat suuret,
kun luotiin Suomen vapauden juuret.

- - Mut jo on kumppaneita kyllin mulla,
kun alkaa aavejoukko jostain tulla.
Ne Aapolta ja Hauhialta astuu,
ja verenpunaiseksi kenttä kastuu.
Ja Seitsolasta, Hannilankin tieltä
käy sankarien sankka saatto sieltä.

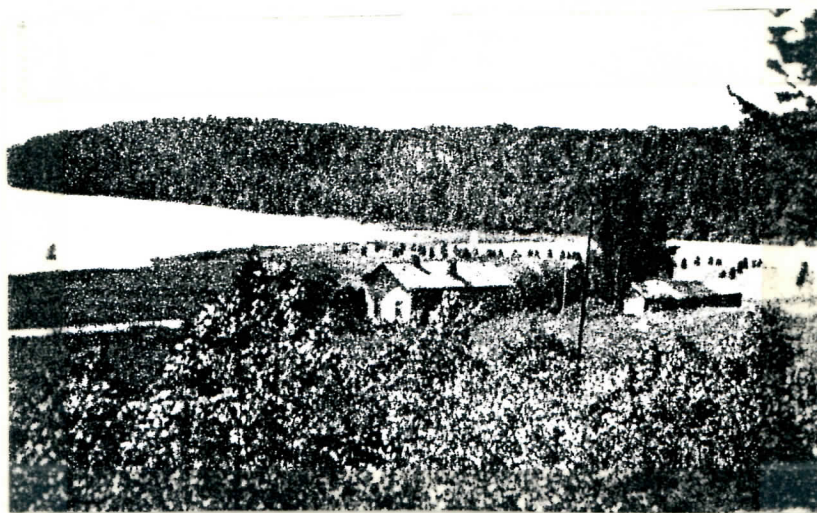
Mä kylvän peltohoni yhä viljaa.
He seisovat vain vartiona hiljaa
ja äänettömin sanoin kuiskii yhä:
"Maan vapaus niin suuri on ja pyhä.
Sen puolestahan kannoimme me kalpaa,
sen rinnalla on kaikki kama halpaa".

Mä herään unestani usvan tuntuun.
On kaikki kadonnut kuin kalman huntuun.
On poissa saapuvilta sankarrivi.
Ei heistä kerro enään muistokivi.
Ja vieras tallaa kalliot ja kunnaat,
ne, missä Suomi maksoi suuret lunnaat.

On vuodet kuluneet. Ja kovat päivät
 myös uudet polvet uhritiellä käivät.
 Ja sama määränpää ja sama satu
 on ollut Suomen kansan laulun latu.
 - - Nyt aukenisko aika rauhan teille.
 Sen suokoon armossansa Luoja meille.

Luotien pirstomaa metsää Suninmäellä

Taustalla Hauhianmäki. Etualalla Rautasen talo ja osa
 Heralampea

ELINKEINOT JA TALOUS

Ahvolan seudun elinkeinoja lueteltaessa ei tarvdydy enemmalti aikaa. Maanviljelys ja siihen liittyen karjanhoito antoivat pääasiallisen toimeentulon asukkaille. Metsä tuli avuksi kantorahojen ja usein myöskin ansiomahdollisuuksien muodossa. Teollisuutta ei ollut vähässäkään määrin. Enso suurena tehdaskeskuksena sai osan työvoimastaan myöskin Ahvolan seudun liikenevästä väestä. Kovin runsasta ei tällainen tehdastyöhön hakeutuminen kuitenkaan ollut. Joitakin ns. ammatinharjoittajia kylissä oli. Niinpä Oravalassa Matti Sokka suutaroi ja Ahvolassa aivan viimeisinä vuosina Niilo Voutilainen takoi pajassaan sekä Arvo Pyhäntö muuras. Sivutöinä teki Ahvolassa pajatöitä naapureille Juho Pöhö, Mattilan Jussi. 30-luvun puolivälin tienoilla rakensi Anton Mallat Ahvolan Porokkaalle pienen kotitarvemyllyn ja sirkkelisahan, jotka parhaimmillaan työllistivät omistajan lisäksi yhden apulaisen. Siihen asti oli myllyreissut tehty Salo-Lottolan Lanan myllylle ja tarvittavat laudat sahautettu Antrean Viskarin kylän sirkkelisahalla. Tosin jo 30-luvulla oli isoimmilla taloilla omat kotitarvemyllyt. Liha-alan yrittäjä, "parisniekka", löytyi sekä Ahvolasta että Kamajauholaasta. Kauppiaita niin ikään oli eri aikoina kaikissa kylissä. Viime vuosisadan puolella piti Oravalassa kauppaa Martti Ora, vuosisadan vaihteen tienoilla Antti Pöhö Ahvolassa ja vähän myöhemmin H.J. Hamunen Ristonmäen rinteessä, vain runsaan kivenheiton päässä Raunion Antin aikaisemmasta kaupasta. Hamusen kuoltua piti hänen leskensä kanssa avioitunut Arvi Seitsonen tätä kauppaa Talvisotaan asti. Myöskin Oravalassa piti 30-luvulla kauppaa Juho Laitinen (Hauhialla) ja aivan Talvisodan alla perustivat Arvi ja Lyyli Kokkonen kaupan Kamajauholaan.

Edellytykset maanviljelyksen harjoittamiselle olivat hyvät. Pelot olivat hyviä savimultamaita ja merkittävän lisän tarjosivat hyvät mutasuot. Hyvin yleisesti pyrittiin kasvualustoja parantamaan saveamalla mutamaita ja vastaavasti ajamalla mutaa savikoille. Varsinkin soiden saveaminen lisäsi satoja roimasti. Tämän soiden saveamisen aloitti jo viime vuosisadan puolella Oravalan vauraimman talon silloinen isäntä Martti Ora, Antti Puhakan appi. Hänen esimerkkiään seurasivat vähitellen muut paikkakunnan talonpojat. Aikaisempina vuosikymmeninä peltoviljely pääsääntöisesti tähtäsi ns. omavaraistalouteen. Myöhemmin, varsinaisesti vasta 30-luvulla sai viljan - lähinnä vehnän - kauppaviljely jalansijaa. Silloinkin se oli keskittynyt vain joillekin suurimmille tiloille. Antrean raakasokeritehtaan aloittaessa toiminnan v. 1938 ehtivät jotkut talot kasvattaa sokerijuurikasta parina

viimeisenä vuotena.

Karjananti oli kuitenkin tärkein rahan tuoja talouksiin. Siitä johtuen peltoviljelykin keskittyi rehun tuottamiseen. Kylvöheinän lisäksi korjattiin heinää jonkin verran myöskin luonnonniityiltä. Ainakin jotkut ahvolalaiset tekivät vielä 30-luvun alkuvuosina tällaista luonnonheinää Kavantsaaren hovin omistamalta Vehkeenniityltä. Vuokra suoritettiin heinillä ja oli jakoperusteena ns. viisheinämenettely. Ellemme ihan väärin muista, niin tekijä sai kolme ja maanomistaja kaksi viidettäosaa heinistä. Maltaansopelta Vehkeenniityn yli Hannilaan johtavan talvitien varressa oli aina pitkät heinäpielekset.

Työmenetelmät maataloudessa olivat nykyisiin verrattuna kovin alkeelliset. Tämän päivän nuori talonpoika tuskin osaisi edes kuvitella tapaa, millä isoiset maata muokkasivat ja satoa korjasivat. Aika aikaa kutakin, sanotaan. Eihän silloin ollut traktoreita, ei leikkuupuimureita eikä heinäpaalaus koneita. Maat kynnettiin ja muokattiin hevosvetoisilla auroilla ("välteillä") ja äkeillä. Korjuumenetelmät vuosisatamme alkukymmeninä olivat em. muokkaustapojakin alkeellisimmat. Viljan leikkuu suoritettiin hyvin yleisesti sirpillä ja heinääkin niitettiin usein viikatteella. Niittokoneita lienee kuitenkin joillakin ollut jo vuosisadan parilla ensimmäisellä vuosikymmenellä. Tämän kirjoittajan muistama aika alkaa kutakuinkin 20-luvun puolivälistä ja silloin niittokone oli jo useimmissa taloissa. Samoihin aikoihin yleistyi myöskin hevosharava eli haravakone. Sirpillä leikattu ja lyhteiksi sidottu ruis kuivatettiin pellolla kuhilailla ja kevätiljat viisikoilla ja kymmeniköillä. Kuhilas lienee tuttu vielä viimeisten sotiemme tuntumassa syntyneille, mutta viisikko ja kymmenikkö varmaankin ovat sen ikäisille ihan vieras asia. Etteivät nämä entisajan lyhdemuodostelmat jäisi nykypolven lukijalle pelkiksi nimiksi, yritettäköön niitä hieman kuvata sekä sanoin että ohaisen piirroksen avulla. Kuhilas rakennettiin siten, että kahdeksan lyhdettä asetettiin ympyrän muotoon tyvet maahan ja latvat toisiinsa nojaamaan. Hatuksi eli katoksi taitettiin kaksi lyhdettä suojaamaan latvoja sateelta. Alimmaiseksi taitetun hattulyhteen tyviosa jäi päällimmäisen alle piiloon. Viisikkoon nimensä mukaisesti käytettiin viisi lyhdettä, neljä neliön kulmiin latvat toisiinsa nojaten ja viides hatuksi. Kymmenikköä tehdessä asetettiin kolme lyhdeparia rinnakkain ulommaisten latvat keskimmäiseen pariin nojaten ja päihin neljäs lyhdepari. Hattu tehtiin kahdesta lyhteestä. Kymmenikkö voitiin tehdä myöskin kuhilaan tapaan

ympyrän muotoon. Tälllaisten kekojen rakentelu vaati melkoisesti tottumusta. Opettelijan "köökkönen" saattoi laittautua makuulle kohta sen jälkeen, kun tekijä oli sen jättänyt. Niiden tekeminen olikin usein talon arvohenkilön, isännän tai - jos sellainen talossa oli - vanhan isännän työtä. Kylissä oli joitakin pikkutilallisia tai mökkiläisiä, joiden väet - varsinkin naiset - kävivät taloissa leikkuutöissä. (Naiset muuten olivat näissä sirppihommissa miehiä nokkelampia). Kun urakalla leikattiin, olivat kuhilas, viisikko tai kymmenikkö hyviä hinnoitteluyksikköjä. Vähitellen sitten viljan leikkuukin saatiin koneellistettua. Niittokoneisiin kehiteltiin laitteet, joiden avulla vilja voitiin pudotella lyhteen kokoisille kasoille. Leikkuukoneita ilmes-tyi myöskin, mutta vain kaikkein suurimpien talojen pelloille. Viikatetta käytettiin paljon ja arvoon arvaamattomaan se kohosi silloin, kun lakonaista viljaa korjattiin. Vähitellen sitten viljan kuivatuksessa alettiin käyttää nopeampia työmenetelmiä. Lyhteet asetettiin seipäille ja myöskin tuurikkaille. Ennen pitkää kevätviljan lyhteille sitominen jäi pois ja vilja pantiin seipäille heinän tapaan. Rukiin korjuussa vanha konsti kyllä säilyi pitempään.

Puinti tapahtui riihessä. Hyvin usein riihi oli rakennettu sileälle ja tasaiselle kalliolle, jolloin kallio toimi lattiana. Lyhteet "ahdettiin" riihen yläosassa oleville "parsille" (orsille), tyvet parren varaan, latvat ylös päin. Tällaista riihellistä sanottiin ahokseksi. Parin - kolmen vuorokauden aikana riihtä lämmitettiin useilla pesällisillä ja kun sitten ahos oli riittävän kuiva, pudotettiin lyhteet lattialle, ladottiin latvat vastak- kain letkoiksi, katkottiin siteet ja alettiin puida. Tällaista koko lattian peittävää lyhdemattoa sanottiin maaksi. Ahoksesta tuli useampia maallisia. Puimisessa käytettiin kahta erilaista välinettä. Toinen niistä, riuska, oli valmistettu siten, että n. 0,5 m:n pituinen ja 6-8 cm:n paksuinen, pyöreäksi tai kuus- kanttiseksi muotoiltu lyömäosa oli kiinnitetty n. 20 cm:n pitui- sella nahkalenkillä varteen. Toisessa taas, linkko nimeltään, oli neliskanttinen, pystysuunnassa vähän litteähkö lyömäosa ja varsi liitetty toisiinsa päissä olevien reikien kautta kulkevan puisen akselin avulla. Kummankin lyömäosa oli koivua ja sellai- sena raskaampi kuin havupuusta valmistettu. Varret olivat myös- kin koivua, mutta varsinkin riuskan varsi saattoi usein olla ke- vyemmästä kuusesta tehty. - Tälllaisten välineiden käyttö vaati tottumista. Lyömäosan piti osua maahan koko pituudellaan, jotta tavoiteltu tehokkuus saavutettiin. Itse puiminen tapahtui siten,

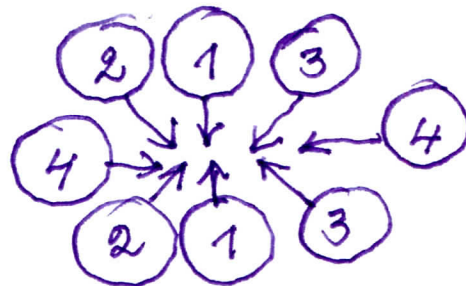
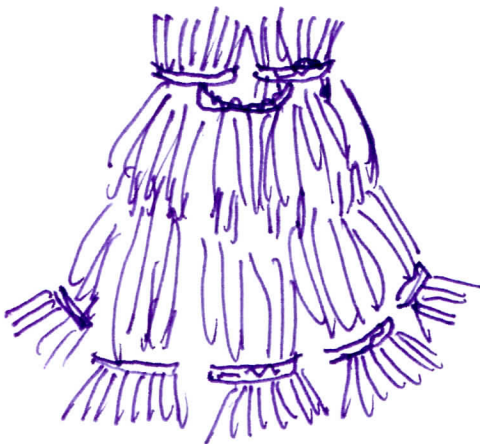
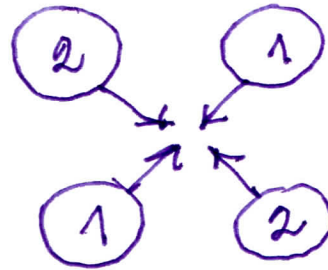
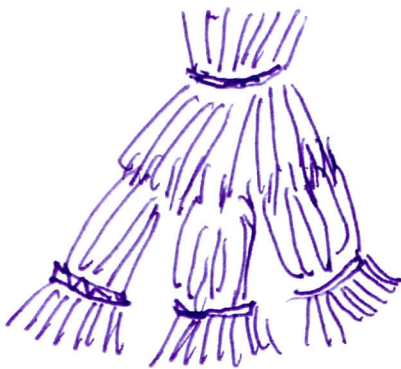
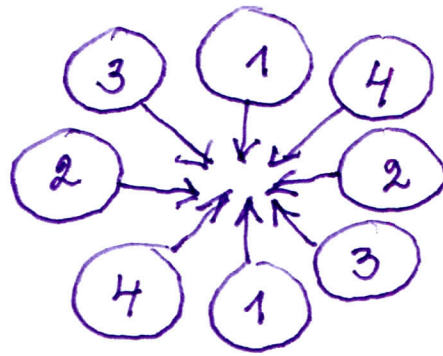
että kaksi henkeä rinnakkain kulkien löivät vuorotahdissa samaan kohtaan. Ahosta puimassa saattoi olla neljäkin henkeä ja tällainen parityöskentely oli turvallisempaa. Maan tultua puiduksi poistettiin oljet ja otettiin uusi maa alas parsilta. Kun sitten ahos oli kokonaan puitu, seurasi jyvien puhdistaminen. Riiehen yhdelle seinustalle oli rakennettu lato, "kylkeinen", jota sanottiin ruumenukseksi. Riiehestä johti ovi ruumenukseen. Siellä joutoaikansa viettävä viskuukone, "masina" nostettiin ovesta riiehen puolelle peräosan jäädessä oven kohdalle. Tämä masina oli käsikäyttöinen tuuletin, varustettuna lisäksi kahdella kolmella seulalla. Tuuletuksella saatiin ruumenet puhalletuksi suoraan ruumenukseen ja seulat erottelivat raskaammat roskat jyvistä. Nimitys viskuukone lienee saatu siitä, kun vilja ennen tällaista konetta puhdistettiin viskaamalla seinää vasten, jolloin kevyemmät ruumenet putosivat aikaisemmin ja jyvät lensivät pisimmälle.

20-luvun puolivälin tienoilla kyliin perustettiin puimaosuuskuntia, jotka hankkivat puimakoneen ja sen käyttökoneeksi polttomoottorin. Koneet siirrettiin talosta taloon ja vakinainen koneen käyttäjä seurasi mukana. Tämä oli jo suuri edistysaskel rihipuintiin verrattuna. Viimeisinä vuosina omat puintikoneet yleistyivät, mutta puimaosuuskunnat kuitenkin säilyivät lähtöihin asti.

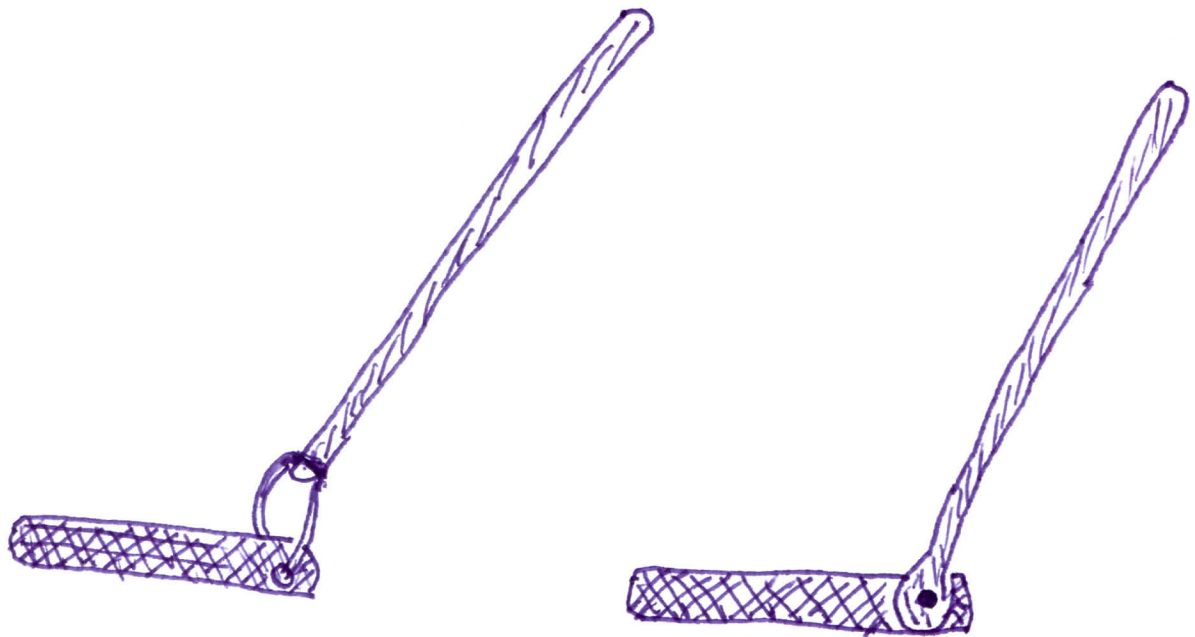
Edellä jo mainittiin, että rahaa saatiin pääasiassa karjan tuotteilla. Olihan siinä karjanhoidossakin melkoinen ero nykyiseen verrattuna.

Navetoita oli kahta lajia, lanta- sekä luontinavetoita. Lantanavetassa kuivikkeiden ja lannan annettiin kerääntyä paksuksi kerrokseksi navetan pohjalle. Kerran tai kahdesti sisäruokintakauden aikana kerääntymää ajettiin pellolle tunkioiksi. Keväällä kun karja oli laskettu ulos, tyhjennettiin navetta pohjiaan myöten. Luontinavetassa, jossa lattia oli valettu betonista, lanta siirrettiin päivittäin lantalaan. Kuivikkeina (alusina) käytettiin olkia, jonkin verran turvepehkuja ja aikaisempina aikoina myöskin pieneksi hakattua kuusen havua.

Koko laidunkauden kestävää peltolaiduntamista ei harrastettu. Kevät- ja keskikesän karja kävi metsälaitumella ja vasta syyspuolella kesää, silloin kun äpäre oli ehtinyt kasvaa heinänuurmille, siirrettiin eläimet peltoruokintaan. Hyvin yleistä oli, että karja kävi niin sanotusti väljällä metsällä, mikä tarkoitti sitä, että karjaa laidunnettiin aitaamattomalla suurella yhteisellä metsäalueella. Tietenkin oli myös taloja, joilla oli omalle maalle aidattu haka laitumeksi.

Ylhäältä lukien kuhilas, viisikko ja kymmenikkö. Oikealla kaavakuvat lyhteiden asettelusta. Periaatteena oli, että vastakkaiset lyhteet pystytettiin saman aikaisesti, latvat toisiinsa nojaamaan.

Riihen puinnissa käytetyt välineet, vasemmalla riuska, oikealla linkko.

Savimaan äestystä Hankmolla v. 1933. "Hankmoamassa" Veikko Rahikainen (Ollin Veki) Rönön pellolla. Kovilla mailla äestäjä seisoi äkeen päällä, jotta äes olisi muokannut mahdollisimman syväälle.

Karjantulon muuttaminen rahaksi oli ongelma sekin. Maidon myyminen sellaisenaan onnistui vasta joitakin vuosia ennen Talvisotaa. Siihen saakka piti maito "jalostaa" helpommin kuljetettavaan ja säilytettävään muotoon. Kirnuttiin voita tai lähetettiin kermaa. Voita ja sen ohella muutakin tuotetta, kuten esim. kananmunia ja paistoksia, käytiin myymässä Viipurin sekä Enson toreilla. Kama-jauholan muistelijat kertovat, että Ikosen veljekset, Väinö ja Ilmari kävivät kesäisin joka lauantai Enson torilla myymässä tuotteitaan. Kermaa toimitettiin junakyydillä Viipuriin ruokata-varakaupoille.

Etelä-Jääsken maidonmyyntiosuuskunta perustettiin vasta 1937 ja maidon vastaanotto aloitettiin 1.11.1937. Sitä ennen oli joinakin vuosina vähäisin määrin toimitettu maitoa myyntiin Hannilan ja Pihkalanjärven maidonmyyntiosuuskuntien kautta.

Edellä kohdassa LUONTO jo todettiin, ettei Ahvolan seudun metsien metsänhoidollinen tila ollut kovinkaan hyvä. Siihen on kuitenkin lisättävä, että niin oli vain keskimäärin ottaen. Oli tiloja, joiden metsät olivat hyvinkin runsaspuustoisia eikä vajaatuottoisuutta ollut. Metsien heikkoon tilaan oli useitakin syitä, kuten kaskikauden läheisyys, rajut määrämittahakkuut ja myöskin karjan metsälaiduntaminen. Olisi kuitenkin väärin väittää, että Ahvolan seudun metsät olisivat olleet kunnoltaan yhtään sen huonompia kuin muuallakaan pitäjän alueella. Tämän kirjoittajalla oli, toimiessaan joinakin vuosina metsänhoitoyhdistyksen neuvojan leimausapulaisena, mahdollisuus vertailla tätäkin asiaa eri puolilla pitäjää. Hyviä ja huonoja löytyi kautta pitäjän.

Viime vuosisadan puolella metsän myynnissä ei ollut paljon vaihtoehtoja. Kaupaksi kävi vain sahatukki ja halko. Sahapuun markkinoinnissa oli kahta tapaa: se joko rahdattiin hevosilla sellaisena Viipurin sahoille tahi sitten sahattiin käsisahoilla metsässä lankuiksi, jotka ajettiin suoraan Viipurin satamiin. Myöskin halkoa rahdattiin hevosilla Viipuriin asti. Karjalan radan valmistuttua vuosisadan lopulla alettiin puutavarakin kuljettaa Hannilan asemalle.

Tämän vuosisadan puolella muutkin puutavaralajit tulivat vähitellen kaupan piiriin. Sellaisia olivat Egyptin parru, rullakoivu, kaivospuu (jalkapropsi), paperipuu ja vanerikoivu. Kun työvoimaa yleensä oli omasta takaa, tapahtui puutavaran myynti hankintakaupalla, valmiiksi toimitettuna. Pystykauppoja tehtiin vain vähän ja siitä johtuen ei työtilaisuuksia työtä tarvitseville kotiseudun metsissä sanottavasti ollut. Monien talojen nuoret miehet kävivätkin talvisin töissä kauempana sijaitsevilla savotoilla.

30-luvun taloudellinen lama ravisteli ankarasti myöskin Ahvolan seudun talonpoikia. Jopa niin, että jotkut heistä olivat pakotetut luopumaan tiloistaan. Lama rutisteli aikansa, hellittäen kuitenkin lopulta. Vuosikymmenen loppua kohden mentäessä seurasi vuorostaan nopea talouskasvu, jonka sota sitten tylysti keskeytti.

Talouden alalla toimi useitakin järjestöjä ja yhteenliittymiä. Jälkimmäisistä jo mainittiinkin maidonmyynti- ja puimaosuuskunnat. Samaan ryhmään kuuluvina toimivat kylissä karjantarkastusyhdistys ja sonniosuuskunta. Järjestöjen puolelta löydetään hyvin virkeästi toiminut

Marttayhdistys.

Virallisesti ilmaistuna Ahvolan marttojen nimi oli Jääsken Rouhialan Marttayhdistyksen Ahvolan kerho. Rouhialan Marttayhdistys oli perustettu 22.2.1925 ja sen Ahvolan kerho 18.2.1926. Marttakerhosta on tätä kirjoitettaessa ollut käytettävissä asiakirjatietoa enemmän kuin mistään muusta seurasta tai yhdistyksestä. Vaikka seudulla toimi voimakkaasti toinenkin naisjärjestö, useita vuosia aikaisemmin perustettu Lotta Svärd-järjestön kyläosasto, ei se näyttänyt haittaavan marttojen toimintaa. Näiden kahden järjestön toimintamuodot poikkesivat niin paljon toisistaan, ettei päällekkäisyyttä päässyt syntyään.

Tuloksellisinta Marttakerhon toiminnassa lienee ollut monitahoinen kurssitoiminta, jota Piiriliitto ja Rouhialan Marttayhdistys järjestivät. Tällaista kurssitusta saatiin ainakin ruoanlaiton, ompelun, värjäyksen, säilönnän ja pihanhoidon aloilta. Talvikausina pyöri säännöllisesti ompeluseuratoiminta. Ompeluseurassa neulottiin, virkattiin ja tietysti haastettiin. Kokoonnuttiin jäsenten kodeissa "vuoroin vieraisissa"-periaatteella ja talo tarjosi kahvit sekä kastettavaa. Kestityksestä piti maksaa, mutta rahat eivät jääneet taloon, vaan ne korjasi kerho. Ohjelmaakin näissä illoissa pyrittiin järjestämään. Laulettiin yhdessä, joku lausui runon, toinen luki kertomuksen ja puheenjohtaja kertoi tulevista suunnitelmista. - Kohta perustamisensa jälkeen, v. 1928 kerho hankki pitokaluston, jota se vuokrasi tarvitseville. Joitakin vuosia myöhemmin ostettiin luumylly, pellavaloukku ja kanto-liinat.

Talouden alalle suuntautuva toiminta ei jäänyt ainoaksi sektoriksi. Marttojen toimintaan liittyivät kiinteästi myöskin valitukselliset ja kulttuurelliset asiat. Siitä olivat hyvänä näytönä edellä mainitut ohjelman suoritukset ompeluseuroissa sekä

usein pidetyt iltamat. Humanitäärinen toimintakaan ei ollut Marttakerholle vierasta. Lamakauden ollessa pahimmillaan järjesti kerho kevättalvella 1932 elintarvikekeräyksen seudun puutteeseen joutuneiden perheiden avustamiseksi.

Ahvolan Marttakerhon jäsenluettelossa vuodelta 1927 on 57 nimeä. Merkille pantavaa siinä on, että nuorten tyttöjen nimiä löytyy huomattavan paljon. Luultavasti tytöt näkivät tässä toiminnassa tilaisuuden opetella emännän taitoja laajemmin kuin mitä kotona oli mahdollisuus.

Marttojenkin toiminta keskeytyi Talvisotaan, alkaakseen uudelleen takaisin paluun jälkeen. Runsas pari vuotta toimintaa ja taas oli lähtö edessä. Asettuminen uusille sijoille vei aikansa. Ahvolalaisista monet saivat tilan Anjalan Muhniemestä, heidän joukossaan Helena Pyrhönen, Rinteen Helena. Kerhon 50-vuotishistoriikissa, jonka on kirjoittanut Vieno Haimi, kerrotaan 15.2. 1948 pidetyssä kokouksessa päätetyn jatkaa Ahvolan Marttakerhon toimintaa Muhniemellä. Meneeköhän pahastikaan pieleen, jos arvaamme, että "starttinappia" painoi tälläkin kertaa kerhon Ahvolan aikainen voimahahmo Helena Pyrhönen. Hänestä tuli - taas kerran - kerhon puheenjohtaja. Runsaan kaksi vuosikymmentä toiminta jatkui Elimäelle asettuneen Jääsken Marttayhdistyksen kerhona, kunnes sitten 20.1.1971 päätettiin oman yhdistyksen perustamisesta. Uuden yhdistyksen nimeksi tuli Anjalan Wredebyn Ympäristön Marttayhdistys.

Puheenjohtajina Ahvolassa toimivat Helena Pyrhönen kauimmin, Aino Jauho, hänkin useita vuosia ja Emilia Pöhö vuoden. Helena Pyrhösen puheenjohtajakausi jatkui Anjalassakin vielä pitkään.

Ahvolan Marttakerhon perinnettä jatkaa Anjalan Wredebyn Ympäristön Marttayhdistys toimien vireästi, jäsenistössään useita Ahvolan seudun emäntiä, heidän tyttäriään sekä miniöitään.

Maamiesseura

Jääsken pitäjän maamiesseura on perustettu v. 1899. Ahvolaan perustettiin maamiesseurapiiri v. 1901, mutta sen toiminta näyttää lopahtaneen alkuunsa. Uudelleen on Ahvolan maamiesseurapiiri perustettu v. 1920. Jääsken kirjan näitä asioita käsittelevässä luvussa todetaan Ahvolan piirin toimineen virkeästi Talvisotaan asti. Maamiesseurapiiri on käsittänyt myöskin Lottolan kylän. Piiri on järjestänyt retkeilyjä sekä hankkinut koneita yhteiseen käyttöön. Puheenjohtajina ovat toimineet Ilmari Soppi ja Toivo Salakka Lottolasta, Toivo Suni Ahvolasta sekä kauimmin Eino Puhakka Oravalasta.

KULTTUURITOIMINTA

Opin saanti

Jääsken seurakunta aloitti kiertokoulutoiminnan vuonna 1872. Samana vuonna aloitti myöskin Jääsken ensimmäinen kansakoulu toiminnan Ala-Haukan talossa Velkulan kylässä. Kansakoulu toimi vuok-
rahuoneissa vuoteen 1882, jolloin koulua alettiin pitää omissa tiloissa. Joidenkin Ahvolan seudun poikien (tyttöjä ei silloin vielä kouluun huolittu) tiedetään käyneen tätä Jääsken kansakoulua. Emme ole tavoittaneet tietoa siitä, milloin kiertokoulu aloitti Ahvolanseudulla toiminnan. Vanhimmat nyt vielä elossa olevat muistavat olleensa kiertokoulussa vuosisatamme toisen vuosikymmenen puolivälin aikoihin, jolloin opettajana oli Hilja Aaltonen. Tämän kirjoittaja kävi kiertokoulua talvella 1925-26 kahdessa talossa, Kankaalla ja kirjoittajan kotona Jokelaisella pidetyillä jaksoilla. Opettajana oli tuolloin Lilja Lehikoinen. - Kiertokoulua pidettiin taloissa kahden viikon pituisissa jaksoissa. Tupaan oli pukkien päälle tehty lankuista penkit, joilla istuttiin. Kivitaulua pidettiin polvien päällä ja siihen rihvelikynällä kirjoitettiin, laskettiin ja taidettiinpiä piirtääkin. Tämä em. lukuvuosi olikin viimeinen, jolloin kiertokoulu Ahvolanseudulla toimi, sillä syksyllä 1926 aloitti alakoulu toiminnan Ahvolan kansakoulussa.

Aikaisemmassa yhteydessä jo mainittiin, että Ahvolan kansakoulu perustettiin vuonna 1898. Joitakin vuosia koulua pidettiin vuok-
rahuoneissa, ainakin Rauniolla, mutta jo vuonna 1902 kunta rakensi oman koulutalon Ahvolan kylään. Koulun piiriin kuuluivat kaikki kolme kylää, Ahvola, Kamajauhola ja Oravala.

Kun Lottolan kansakoulu aloitti toimintansa vasta v. 1905, kävivät jotkut Lottolan pojista Ahvolassa koulua siihen asti. Juho Kurki (myöh. kunnallisneuvos) Salo-Lottolasta suoritti Ahvolassa neljän luokan oppimäärän kolmessa vuodessa. Ville Arponen niin ikään kävi Ahvolan koulua, mahdollisesti vielä muitakin. Ahvolan kansakoulu toimi yksiopettajaisena vuoteen 1917 asti. Tässä vaiheessa oli koulun oppilasmäärä 55. Ensimmäisen vakinaisen miesopettajan koulu sai v. 1924. Siihen asti oli poikien käsityön opetus hoidettu oman seudun "nikkareiden" voimin. Saattoi olla muitakin, mutta ainakin Juho Orava, "Kästyö-Jussi", opetti käsistöitä pitkään. Vuonna 1926 koulurakennusta laajennettiin yhdellä luokkahuoneella ja yhden opettajan asunnolla. Saman vuoden syksyllä koulusta tuli kolmiopettajainen ja alakoulu aloitti toiminnan. Seuraavan vuoden syksyllä (1927) Antrean kunnan Seitsolan

kylän lapset aloittivat käydä koulua Ahvolassa.

Koulunsa päättäneille varhaisnuorille annettiin jatko-opetusta kahden lukuvuoden aikana. Tätä ns. jatkokurssia pidettiin kahtena iltana viikossa. 30-luvun alun taloudellisen laman seurauksena ei jatkokurssia joinakin vuosina säästäväisyyssyistä pidetty. Niinpä tämän kirjoittajakin siihen saumaan sattuneena jäi jatkokurssin suomaa lisäoppia vaille.

Ahvolan kansakoulun opettajat:

(Luettelosta saattaa puuttua joitakin tilapäisiä, hyvin lyhyen ajan olleita opettajia.)

Yläkoulun opettajat

Hilma Turunen	1898 - 1903
Liisi Kunnas	1904 - 11
Eine Roni	1912 - 13
Tyyne Tuomola	1913 - 39 ja 1942 - 44
Toivo Seitsonen	1917
Laina Tuomola	1917 ja 1923 - 24
Laura Forsström (myöh. Suni)	1918 ja 1921 - 22
Elias Halinen	1924 - 39

Alakoulun opettajat

Lempi Höök	1926 - 28
Sally Saari	1928
Hilja Tuittu myöh. Mallat	1929 - 39 ja 1942 - 44

Jatkosodan alussa koulu paloi venäläisten vetäytyessään sytyttämänä. Takaisin paluun jälkeen, vuosina 1942 - 44 pidettiin koulua vuokratiloissa, yläkoulua Oravalassa Mäkisellä ja alakoulua Höytölässä Taimiojalla. Uuden koulun rakentaminen aloitettiin Höytölän Kangasniitylle Toivo ja Eero Rahikaiselta ostetulle maalle. Toiminta uudessa koulussa olisi voitu aloittaa syksyllä 1944, mikäli siellä vielä silloin olisi oltu.

Vain joillakin harvoilla kylien nuorista oli mahdollisuus käydä oppikoulua ja vieläkin harvemmillä päättää opintonsa akateemiseen loppututkintoon.

Kansanopiston kävivät useat nuorista, samoin pojista monet maa-mieskoulun.

Vaikkakaan sotien jälkeinen aika ei enää kuulu tämän esityksen piiriin, todettakoon kuitenkin lyhyesti, että hyvin monet Ahvolan seudulla aikuisikään varttuneista nuorista heti sodan päätyttyä hakeutuivat erilaisiin oppilaitoksiin valmistuen uusiin ammatteihin.

Ahvolan kansakoulu, sen pitkäaikaiset opettajat Tyyne Tuomola ja Elias Halinen sekä oppilaat vuosilta 1919 - 1920

Ahvolan koululaiset opettajineen 1920-luvun puoli-
välin tienoilla - -

ja yläkoulun I ja II luokat saman vuosikymmenen
lopulla

Ahvolan kansakoululaisia 30-luvulla. Ylimmässä kuvassa alakoululaiset n. 1931 - 32, alimmissa kuvissa samoja lapsia 4-5 vuotta myöhemmin. Keskimmaisessä kuvassa näyttäisi olevan Ahvolan ja alimassa Seitsolan kylän lapsia.

Vapaat kulttuuririennot

Nuorisoseura

Ahvolan nuorisoseuraa voidaan täydellä syyllä pitää yhtenä Karjalassa tehokkaimmin toimineista nuorisoseuroista. Perustamises-
taan (1900) lähtien aina Talvisotaan asti jatkui toiminta katkea-
mattomana. Joitakin lyhyitä kausia lienee toiminta ollut vähän
hiljaisempaa, mutta nukahtamisesta tai edes torkahtamisesta ei
ollut puhettakaan. Seuran vaiheista kertovat pöytä- ja asiakir-
jat ovat sodan pyörteissä hävinneet. Joitakin muistiin merkitty-
jä tietoja on sentään jäänyt. Kahden perustajajäsenen, Antti Su-
nin ja Pekka Kuittisen henkilökohtaiset muistelmät sekä Toivo Jar-
van kooste seuran toiminnasta vuosilta 1900-36 antavat ainakin y-
leiskuvan seuran vaiheista.

Nuoriso kaipaa toimintaa, yhdessäolon mahdollisuutta sekä edelly-
tyksiä harrastaa jotakin. Ellei nuoria voida ohjata hyvien harras-
tusten pariin, niin he kulkeutuvat kaikkeen sellaiseen, mitä on
pidettävä huonona. Niin oli käynyt Ahvolan seudun nuorisollekin.
Viime vuosisadan lopulla näyttävät nuorison harrastukset keskit-
tyneen pääasiassa nurkkatansseihin, kortin peluuseen, juopotte-
luun ja kylätappeluihin. Juuri perustetun kansakoulun ensimmäinen
opettaja Hilma Turunen näki tilanteen ja - tarmokas kun oli - ryh-
tyi toimeen asian korjaamiseksi. Hänen aloitteestaan perustettiin
v. 1900 Ahvolan nuorisoseura. Hänestä tuli myöskin seuran ensim-
mäinen esimies.

Seuran perustajajäseniä olivat:

Hilma Turunen, esimies

Antti Suni, varaesimies

Antti Puhakka, rahastonhoitaja

Elias Vertti, sihteeri

Eeva Suni

Maria Puhakka

Anna ja Antti Pöhö

Antti Pöhö, nuorempi

Maria ja Juhana Ahvonen

Maria ja Tuomas Mallat

Anna ja Juhana Mallat

Katri ja Pekka Jauho

Maria ja Paavo Ahvonen

Katri ja Matti Ahvonen

Helena ja Heikki Ahvonen

Helena ja Matti Paukkuri

Paavo Ikonen
 Antti Ikonen
 Anna Ora
 Katri Vaija
 Eljas Jauho
 Pekka Kuittinen

Perustajajäsenien luettelosta moni tämän päivän ahvolalainen, kamajauhoolalainen ja oravalalainen löytää hyvin läheisiä ihmisiä. Perustavassa kokouksessa hyväksytyt ja Etelä-Karjalan Nuorisoseuran 14.2.1901 vahvistamat säännöt velvoittivat seuran toimimaan kristillisyyden pohjalla isänmaan hyväksi sekä pyrkimään siveellisen ja raittiin elämän edistämiseen kaikin tavoin.

On ollut seuran myöhemmälle ansiokkaalle toiminnalle ratkaisevan tärkeitä, että sitä perustamassa ja alkuvuosia johtamassa oli Hilma Turunen, intomielinen isänmaan ystävä. Hänen jälkeensä toinen saman henkinen ja yhtä innokas henkilö, Liisi Kunnas, jatkoi seuran johdossa useita vuosia. Näiden kahden opettajan työ ja aikaansaannos korostuu merkittävästi sen johdosta, että noina alkuaikoina tiedetään nuorisoseura-aatteen kohdanneen voimakasta vastustusta varsinkin vanhemman väen keskuudessa. - Joskin Ahvolan nuorisoseuran synnystä ja toiminnan käynnistymisestä lankeaa suuri ansio em. opettajille, ei kuitenkaan saa unohtaa Ahvolan oman pojan, Antti Sunin, voimakasta panosta seuran alkuvaiheissa. Antti Suni oli kotiseutunsa voimahahmo monessa muussakin kuin vain nuorisoseuratoiminnassa. Kaikki hänen toimensa tähtäsivät isänmaan ja kotiseudun parhaaksi. Esim. vapaussodan Ahvolan rintamaesikunnassa hänen vaikutuksensa tiedetään olleen innostava ja rohkaiseva.

Seuran esimiehet:

Hilma Turunen	1900 - 03
Antti Suni	1903 - 04
Liisi Kunnas	1904 - 08
Elias Jauho	1908 - 10
Tuomas Ikonen	1910 - 11
Pekka Kuittinen	1911 - 12
Juho Seppänen	1912 - 14
Aleks Pyrhönen	1914 - 16
H. J. Hamunen	1916 - 18
Toivo Suni	1918 - 20
Akseli Könönen	1920 - 27
Eino Paukkuri	1927 - 32
Aarne Arminen	1932 - 34
Tuomas Jauho	1934 - 35

Vilho Mallat

1935 - 39

Aarne Jauho

1939 -

Tyyne Tuomola ja Elias Halinen kumpikin jossakin välissä vähän aikaa.

Sihteereinä on toiminut useita henkilöitä, heistä kauimmin Juho Jaatinen ja Hilja Tuittu, myöhemmin Mallat. Samoin rahastonhoitajina on ollut useita henkilöitä, kauimmin Antti Puhakka ja Anton Mallat. Sihteereinä ja rahastonhoitajina toimineista on tietokatos runsaan kymmenen vuoden ajalta (1913-24).

Pisimpään ovat seuran esimiehinä toimineet Liisi Kunnas, Akseli Könönen, Eino Paukkuri ja Vilho Mallat. Liisi Kunnaksen esimieskauden jälkeen seurasi kahdentoista vuoden mittainen kausi, jona aikana esimies vaihtui viimeistään kahden vuoden välein. Eräässä yhteydessä tätä on perusteltu sillä, että näin mahdollisimman moni sai kokemusta seuran johtotehtävissä. Kun asiakirjatiedot eri aikojen toiminnasta puuttuvat, on vaikeaa mennä arvostelevaan, miten tällainen esimiesten nopea "ohimarssi" vaikutti seuran toimintaan. Voi vain arvailla, että pitemmät esimieskaudet olisivat sitenkin olleet toiminnalle eduksi.

Oman talon hankintaan ryhdyttiin v. 1913. Silloin Antti Suni vuokrasii nimellisvuokralla seuralle tontin Papumäen rinteestä ja rakentaminen aloitettiin. Taloudelliset esteet viivyttivät kuitenkin talon valmistumista aina vuoteen 1919 asti. Aarne Armisen esimieskauden aikana (1932-34) seura osti tontin omakseen. Samoihin aikoihin ostettiin Emilia Pöhöltä Raunionmäen päältä tontti urheilukentäksi. (Lienee ollut Raunion talon vanha mäkipelto). Talkoovoimin kenttää kunnostettiin. Juoksuratakin - olisiko ollut 300 m:n pituinen - siihen tasattiin.

Toimintamuodot eri ajanjaksoina jonkin verran vaihtelivat. Näytelmäharrastus on kuitenkin yksi niistä toimintamuodoista, joka jatkui koko nelikymmenvuotisen toiminnan ajan. Eräitä vaativiakin näytelmiä sisältyi ohjelmistoon. Liisi Kunnaksen aikana näyteltiin Teuvo Pakkalan "Tukkijoella" ja 1930-luvun puolivälin tienoilla (1936?) kansannäytelmä "Saimaan rannalla". Viimemainitun ohjasi viipurilainen ammattinäyttelijä, nyt jo edesmennyt Esko Mannermaa. Viimeiseksi Ahvolassa näytellyksi näytelmäksi jäi Akseli Tolan historiallinen näytelmä "Heljä". Siinä sokean hämäläisvanhuksen, jonka osan näytteli Vilho Mallat, erääseen repliikkiin sisältyi toteamus: "Vaara voi uhata idästäkin". - Niin kuin sitten muutama kuukauden kuluttua tapahtuikin.

Muitakin tällaisia seuran koko olemassaolon ajan vireillä olleita toimintamuotoja oli. Yksi niistä oli urheilutoiminta. Kilpailuja pidettiin niin talvella kuin kesälläkin. Perinteisten seuran kesäjuhlien päiväohjelmaan sisältyivät aina Raunionmäen urheilukentällä pidetyt yleisurheilukilpailut. Tässä kenttäjuhlassa oli usein myöskin köydenvetokilpailu, joskus kylien välisenä, mutta toisinaan ukko- ja poikamiesten keskeisenä voimain koetuksena. Valtavan yleisömenestyksen saavuttivat pikkupoikien pussijuoksu-kilpailut. Marianpäivänä pidettiin seuran hiihtokilpailut. Marianpäivähän oli Nuorisoseurapäivä.

Juhannusaattona olivat perinteiset Juhannustanssit. Tanssin lomassa käytiin polttamassa kokko Papumäen kalliolla lähellä Ahvolanjärven rantaa. Perinteisiksi olivat tulleet myöskin päivätanssit kolmantena joulupäivänä. Tapanitansseiksi niitä kyllä sanottiin, kaiketi siksi, että Tapanin- eli Tahvananajoa jatkettiin vielä varsinaisten pyhien jälkeen. - Juhannus- ja Tapanitanssit olivatkin ainoat Ahvolan nuorisoseuran järjestämät vuosittaiset tanssi-iltamat. Muulloin pitäydettiin ohjelmallisten iltamien järjestämiseen, joissa tietenkin oli lopussa tunti tanssia. Asiakirjatietojen puuttuessa ei voida esittää tilastolukuja esim. vuosittain järjestettyjen iltamien lukumääristä. Etelä-Karjalan Nuorisoseuran arkistossa olleen vuoden 1902 vuosikertomuksen mukaan on "Ahvolan haaraosastossa" pidetty viidet yleiset ja kolmet perheiltamat sekä lisäksi vielä yhdet kansanjuhlat. Nuo luvut saattaisivat hyvinkin kelvata keskiarvoiksi.

30-luvun puolivälin jälkeen toimi usean vuoden ajan seuran opintokerho, jota pari ensimmäistä vuotta johti Toivo Jarva ja sitten Vilho Mallat. Saman vuosikymmenen alkupuolella - tarkka aika ei ole tiedossa - järjesti Etelä-Karjalan Nuorisoseura valistusohjaajansa Johannes Hämäläisen johtamana iltakurssit seuran jäsenille. Hämäläisen lisäksi kurssin opettajina toimivat kylän omat kansakoulunopettajat Tyyne Tuomola ja Elias Halinen.

Joinakin vuosina järjestettiin vierailuillamia naapuriseuroihin. Näin ainakin Kontuun, Pihkalanjärvelle ja Kilpeenjoelle. Vierailut tehtiin talvisaikaan rekiretken omaisina. Vastaavasti naapuriseurat tekivät vastavierailuja Ahvolaan.

Olihan seuralla vielä paljon muitakin toimintoja. Luettelon omaisesti mainittakoon niistä lainakirjaston pitäminen, laulukuoro-toiminta useaan otteeseen, oman seurallehden julkaiseminen joinakin vuosina ja vielä pienenä erikoisuutena naisvoimisteluharrastus joskus 20-luvulla Tyyne Tuomolan johtamana.

Akseli Könönen, Ahvolan nuorisoseuran pitkäaikaisin esimies, maalari ammatiltaan, maalasi seuratalon esiripun yläpuolelle Eino Leinon sanat: "Me pyydämme paistetta päivän, elon riemun mi rintaamme tois. Näin poistaen huolien häivän myös mielestä muidenkin pois". - Nyt vuosikymmenien perästä asioita tarkastellessamme voimme iloksemme todeta: Taisimme onnistua. Saimme pyytämäämme päivänpaistetta, saimme riemua rintoihimme ja uskomme voineemme kukin omana aikanamme poistaa huolien häivää myös muiden mielistä. Parin vuoden kuluttua tulee kuluneeksi puoli vuosisataa siitä kesästä ja syksystä, jolloin Ahvolan nuorisoseuran viimeiset toiminnot Ahvolassa tapahtuivat. Tuskin meitä muistelijointa syytetään omahyväisyydestä, jos tässä yhteisesti toteamme, että Ahvolan nuorisoseuran aikaansaannokset olivat mittavat. Voimme kiteyttää nuo aikaansaannokset lyhyeseen, mutta silti vakuuttavaan ilmaisuun: Ahvolan nuorisoseuran toiminta tähtäsi aina isänmaallisen ajattelutavan luomiseen ja sen ylläpitämiseen sekä raittiuden ja siveellisten elämäntapojen edistämiseen.

Nuorimmat Ahvolassa toimineista seuran jäsenistä ovat aloittaneet seitsemännen vuosikymmenensä. Heidän jälkeensä ei sitten enää olekaan ketään kertomassa Ahvolan nuorisoseurasta. Me kaikki muistelijat toivomme, että tämä muisteluksemme omalta osaltaan edesauttaisi tiedon saamiseksi niitä, jotka joskus tulevaisuudessa kenties hakevat tietoa Ahvolan nuorisoseurasta.

Ahvolan nuorisoseura elää yhä. Vuonna 1947 Elimäen Värälässä pidetyssä tilaisuudessa päätettiin seuran toimintaa jatkaa kotipaikkanaan Värälä ympäristöineen. Seuran ravistelivat hereille sen entiset aktiivijäsenet Eino Paukkuri ja Eino Puhakka. Ylivoimaisesti pisimmän ajan seuran esimiehenä sen uusilla sijoilla on toiminut Erkki Puhakka.

Eeva ja Antti Suni

Nuorisoseuran iltakurssilaiset 1930-luvun alkupuolella.
Edessä kolmas oikealta Etelä-Karjalan Ns:n valistusohjaaja
Johannes Hämäläinen

Ns:n tanhuryhmiä 1930-luvun jälkipuoliskolla

Tyttöjä kaikista kylistä seuratalon pihakoivikossa

Urheiluseura

Jääsken Kirijäin Ahvolan osasto perustettiin v. 1924. Osaston alkuunpanijoina mainitaan Eino Suni ja Juho Laitinen. Sittenpä ei olekaan enempää asiakirjatietoa käytettävissämme. Jossakin aikaisemmassa vaiheessa on osaston puheenjohtajana ollut Vilho Mallat. Viimeisenä puheenjohtajana vuosina 1935-39 toimi Tauno Raskinen.

Kun samassa kylässä toimii vaikkapa vain kaksikin seuraa, on olemassa vaara, että toinen jää toisen jalkoihin. Etulyönti on puoli voittoa, sanotaan. Niin tässäkin tapauksessa. Nuorisoseura oli toiminut jo neljännesvuosisadan silloin, kun urheiluseura perustettiin. Urheilutoiminta oli nuorisoseuran ohjelmistossa, vieläpä hyvin näkyvästi. Aktiivijäseniä ei riittänyt molempiin ja päällekkäisyyttä pyrki väkistenkin tulemaan esim. seurojen johtohenkilöiden kohdalla.

Olihan urheiluseuralla jonkin verran omaa toimintaa. Näkyvimpiä tapahtumia lienevät olleet kesäiset seuraottelut Lottolan osaston kanssa. Oman kentän hankinta on ollut vireillä eräässä vaiheessa, ilmeisesti 20- ja 30-lukujen taitteen tienoilla, mutta hanke on rauennut. Myöhemmin se ei enää ole ollut tarpeenkaan nuorisoseuran hankittua kentän.

Tässä yhteydessä tulkoon mainituksi, että Berliinin olympialaisten (1936) nyrkkeilyn välisarjan kultamitalisti Sten Suvio oli aikaisemmin asunut Oravalassa.

Edellä mainittu osaston viimeinen puheenjohtaja Tauno Raskinen ylti hänkin merkittävän pitkälle urheilun alalla. Karjalassa olon viimeisinä vuosina hän kahmi nimiinsä Jääsken Kirijäin mestaruuksia eri juoksumatkoilla lähes parikymmentä, voitti v. 1938 Viipurin piirin mestaruudet maastajuoksussa ja 5000 m:llä sekä osallistui Karjalan maratonille neljänä vuotena. Tauno haavoittui sodassa ja on 30-prosenttinen sotainvalidi, mutta jatkaa silti yhä - nyt jo 75 vuotta täyttäneenä - juoksemista. Hänen saavutuksistaan veteraani- ja invalidiurheilijana tulisi pitkä luettelo. Vaikkakaan ne eivät enää kuulu tämän esityksen piiriin, todettakoon tässä kuitenkin, että Tauno pitää nimissään useita Euroopan- Pohjoismaiden- ja Suomenennätyksiä, onpa hänellä pari maailmanennätystäkin sisähallimatoilla. Tauno jatkaa tänä päivänä 75-vuotiaana aktiiviurheilijana sitä juoksijan uraansa, jonka hän aloitti Jääsken Kirijäin Ahvolan osastossa.

Urheiluasiaa kun muistellaan, niin vielä on paikallaan kertoa vähän pikkupoikien urheiluharrastuksista. Luultavaa on, että

suomalaisurheilijoiden menestyminen kansainvälisillä kentillä oli vahvana pontimena pikkupoikien urheiluharrastukselle. Innostusta tuskin olisi riittänyt kovinkaan pitkälle ilman sakin "vahvaa miestä". Sellainen voimakastahtoinen kaveri, joka veti toiset mukaansa, kuitenkin melkein aina porukasta löytyi. Poikien urheileminen oli täysin omatoimista. Virikkeitä enempää kuin mitään ohjaustakaan ei varttuneempien taholta tullut. Pojat järjestivät omia kilpailujaan niin kesällä kuin talvellakin. Aikuisväki suhtautui tähän poikien harrastukseen yleensä suopeasti. Tuskinpa pojilla parempaa harrastusta olisi voinut olla.

Jääsken Kirijäin Ahvolan osaston yleisurheilujoukue Lottolan osastoa vastaan v. 1939. Alarivi vasemmalta: Vilho Mallat, Huuko Temonen, Unto Raskinen, Onni Raskinen ja Kauko Mäkinen, yläriivi vasemmalta: Tauno Raskinen, Yrjö Arminen, Anton Mallat ja Eero Rahikainen.

Työväenyhdistys

Jääsken kirjaan on Aug. Anto kirjoittanut Jääsken työväenyhdistyksistä. Kirjoituksessa hän toteaa, että Ahvolan työväenyhdistyksestä on hyvin vähän tietoja. Esim. yhdistyksen toimihenkilöistä ei ole olemassa yhtään nimitietoa. Vähäistä toimintaa näyttäisi olleen vuosina 1906-09. Viimeksi mainitun vuoden helmikuussa yhdistyksen todetaan nukahtaneen runsaan kuuden vuoden ajaksi. Uudelleen alkaneesta toiminnasta on tieto pvm:ltä 15.4.1915. Viimeinen ajallinen tieto yhdistyksen toiminnasta on 7.10.1917 pidetystä kokouksesta, jossa on päätetty perustaa lainakirjasto ja anoa siihen varoja Jääsken kuntakokoukselta. Vapaussodan jälkeiseltä ajalta ei yhdistyksen toiminnasta ole mitään tietoa.

Hengellinen toiminta

Hengellisten yhdistysten toiminnasta ei myöskään ole Ahvolan seudun kylien osalta asiakirjatietoa tavoitettu. Muistitietokin tällä kohden on hyvin vähäistä. Erään muistitiedon mukaan olisi jossakin vaiheessa ollut toiminnassa Evankelisen liikkeen ja taas toisen mukaan kyseessä olisi ollut Kristillisen nuorisoliikkeen alainen yhdistys. Miten tahansa, ei toiminta kuitenkaan ole ollut kovin näkyvää. Sitä vastoin Lottolassa hengellinen toiminta oli hyvin vilkasta ja ainakin kamajauholaalaiset jossakin määrin osallistuivat tähän toimintaan lottolalaisten mukana.

Seurakunnan järjestämiä kinkereitä eli kylälukuja pidettiin kylittäin. Ahvolalla ja Oravalalla olivat omat lukunsa, mutta Kamajauholaalla pienenä kylänä yhteinen Ihalempiälän ja Eevalan kanssa. Rippikouluun pyrkiville nuorille kylälukupäivä oli jännittävä. Katekismusta oli osattava melko pitkälle. Pyrkijöiden kuulustelun taisi useimmiten suorittaa kanttori ja tapahtui se yleisimmin kylälukutalon kamarissa. Aikuisille oli edellisenä talvena annettu raamattuläksy sekä myöskin virsi tahi kaksikin opeteltaviksi ja kuulustelun suorittivat papit tuvan puolella. Varsinkin viimeisellä vuosikymmenellä taisi aikuisten kuulustelu olla enemmän muotoseikka kuin osaamisen kontrolli. Kylälukset olivatkin enemmän hartaustilaisuuksia ja sellaisina ihan sopivia kyläläisille talvipäivien harmauteen.

Pyhäkoulu pyöri kylissä keskeytyksettä vuodesta vuoteen. Pääsääntöisesti pyhäkoulua pidettiin opettajien kotona, mutta joskus saatettiin kokoontua muissakin taloissa. Lapset alle kouluikäisistä alle rippikouluikäisiin kävivät yleensä melko uskollisesti pyhäkoulussa.

Pyhäkoulun opettajia kylittäin:

Ahvola	Paavo Ahvonen	Emilia Pöhö
	Aino Jauho	Katri Pöhö
	Helena Pyrhönen	Eeva Suni
Ahvolansalo	Jaakko Raskinen	Riitta Raskinen
	Anna Maria Seppänen	
Kamajauhola	Eeva-Liisa Arminen	Matti Paukkuri
	Maria-Helena Ikonen	Yrjö Rossi
	Selma Ikonen	
Oravala	Toini Jarva	Helena Puhakka
	Antti Kuittinen	Laina Puhakka

MAANPUOLUSTUS

Maanpuolustustahto eli Ahvolan seudulla voimakkaana. Yhtenä selityksenä siihen oli seudun väestörakenne. Ylivoimaisesti suurin osahan asujamistosta oli talonpoikaisväestöä. Toinen vahva maanpuolustushengen innoittaja ja ylläpitäjä oli Vapaussodan läheisyys ja tapahtumat sen aikaisessa Ahvolassa. Vapaussodan valkoista armeijaa sanottiin usein talonpoikaisarmeijaksi. Sitähän se oli, varsinkin Karjalassa, missä joukot suurelta osin olivat vapaaehtoisista muodostettuja.

Suojeluskunta

Suojeluskunta Ahvolan seudulla sai alkunsa oikeastaan jo myöhäsyksyllä 1917, jolloin ylioppilas Toivo Seitsonen, Harjun Toivo, kokosi joukon nuoria miehiä ja alkoi antaa opetusta heille. Virallista syntymäpäivää suojeluskunnille ei yleensäkään voida osoittaa. Ne syntyivät perustamatta, itsenäisyystahdon ilmaisuna ja täysin vapaaehtoisuuteen perustuvina. Myöskään ei voida osoittaa tarkkaa päivämäärää Vapaussodan jälkeiselle toiminnan aloittamiselle. Jonkin aikaa sodan jälkeen lienee toiminta suojeluskunnissa ollut pysähdyksissä, kun ei oikein oltu selvillä niiden tarpeellisuudesta. Elokuun 2. päivänä 1918 maan hallitus antoi asetuksen suojeluskunnista. Asetuksen mukaan suojeluskuntain tarkoituksena oli hallituksen ohjeiden mukaan edistää kansan puolustuskuntoisuutta sekä turvata laillista yhteiskuntajärjestystä. Tämän asetuksen perusteella Jääsken suojeluskuntakin järjestettiin uudelle kannalle 3.11.1918. Luultavaa on, että myöskin kyläosastojen toiminta laittautui omiin uomiinsa samoihin aikoihin.

Ahvolan kyläosaston päällikkönä on ensin ollut Yrjö Könönen Oravalasta, sitten hänen nuorempi veljensä Vilho Könönen ja viimeisenä koko 30-luvun ajan Anton Mallat Ahvolasta.

Kyläosaston toiminnassa tärkeimmiksi muodostuivat ampumaharjoitukset ja -kilpailut. Kun omaa maa-ampumarataa ei ollut, tapahtui ampumatoiminta talvisin Ahvolanjärven jäällä. Järven Oravalan puoleisella rannalla oli korkea kalliojyrkänne, jota vasten oli turvallista ampua tarvitsematta pelätä luotien karkaamista. Myöskin ampumahiihtoa harrastettiin. Taisteluharjoituksia niin ikään joitakin koko toiminnan aikana järjestettiin. Yhteisiä juhlia ja iltamia lottien kanssa pidettiin silloin tällöin. Osallistumisistaan erilaisiin toimintoihin saivat suojeluskuntalaiset harrastuspisteitä. Harrastuspisteiden karttumisen myötä jaettiin eri asteisia harrastusmerkkejä. Se oli kiihottimena mahdollisimman aktiiviseen osallistumiseen. - Pitemmälle vie-

vään sotilaalliseen koulutukseen ei tuollaisen pienen kyläosaston puitteissa ollut mahdollisuutta. Ei yksinkertaisesti ollut riittävän pätevää kouluttajaa omasta takaa. Siltä osin puutteen korvasi Jääsken Sk:n järjestämä kurssitoiminta. Uuden aluejärjestelmän tultua käyttöön v. 1932 muuttui Jääsken Sk. tykistösuojeluskunnaksi. Nuorille, alle asevelvollisuusikäisille järjestettiin alokaskursseja ja vanhemmille muissa aselajeissa asevelvollisuutensa suorittaneille tykistökursseja.

Niin kuin hyvin tiedettiin, kohtasi suojeluskunta-aate voimakasta vastustusta tehdaspaikkakunnilla ja yleensäkin sellaisissa yhdyskunnissa, missä työväestöä oli paljon. Näin varsinkin välittömästi Vapaussodan jälkeisinä vuosina. "Lahtarikaarti"-nimitys säilyi pitkään joillakin paikkakunnilla. Ahvolan enempää kuin muidenkaan vastaavan kokoisten sk-osastojen kohdalla ei sitä ongelmaa esiintynyt. Suurilla paikkakunnilla nousseet hyökkäykset tai edes hiljaiset mainingit eivät näiden pienten osastojen alueille yltäneet. Hyvin monet työväkeen lukeutuvista samoin kuin pikkutilallisten pojistakin liittyivät suojeluskuntaan. Voidaan kai sanoa, että luokkaviha oli näissä kylissä tuntematon asia.

Lottaosasto

Ihan samalla tavalla kuin suojeluskunnan, voidaan todeta lottienkin toiminnan Ahvolassa alkaneen jo Vapaussodan aikana. Hyvin monet Ahvolan seudun naiset, joukossa emäntiä sekä tyttäriä, vapaaehtoisina osallistuivat joukkojen huoltotehtäviin. Yksi heistä, 15-vuotias Tyyne Henttonen Oravalasta haavoittui vaikeasti selkärankaan ja eli sen jälkeen vielä yhdeksän vuotta liikunta-kyvyttömäksi halvaantuneena.

Lottajärjestön asettuminen raiteilleen ei käynyt ihan yhtä nopeasti kuin suojeluskuntien. Järjestön nimikään ei heti ollut aivan selvä. Maaliskuussa 1921 päästiin sitten niin pitkälle, että Lotta-Svärd-järjestö voitiin perustaa ja sen ylimmäksi elimeksi tuli keskusjohtokunta, jolle puheenjohtajan nimitti suojeluskuntain ylipäällikkö. Jokaiseen sk-piiriin muodostettiin 8-henkinen piirijohtokunta ja edelleen jokaiseen paikallisalueeseen tuli 8-henkinen paikallisjohtokunta. Viimeksi mainitun alaisena toimivat sitten kyläosastot.

Ennen koko maata käsittävän järjestön perustamista olivat paikalliset Lotta-Svärd-yhdistykset toimineet omin säännöin. Niinpä Jääskeenkin oli sellainen perustettu v:n 1919 lopulla. Siitä, milloin Ahvolan kyläosasto perustettiin, ei ole tarkkaa tietoa.

Hyvin todennäköistä kuitenkin on, että Ahvolan osasto oli yhtenä ihan ensimmäisinä Jääskeen perustettujen kyläosastojen joukossa.

Lottien toiminta oli keskitetty useampiin eri jaostoihin. Sellaisia olivat muonitus-, lääkintä-, varus- sekä keräys- ja kanslia-jaosto. Lotat saivat vapaasti valita jaoston, mihin liittyivät. Paikallisosaston toimesta kunkin jaoston lottia koulutettiin oman alansa kursseilla.

Ahvolan kyläosaston puheenjohtajana toimi koko sen toiminnan ajan opettaja Tyyne Tuomola. Tähän tehtävään hän oli paneutunut kaikella tarmollaan. Intomielisenä isänmaan ystävänä hän varmaankin sai tästä työstä täyden tyydytyksen itselleen.

Lottien toiminta hyvin suurelta osin kytkeytyi suojeluskunnan toimintoihin. Lotat toimivat suojeluskunnan harjoituksissa muonittajina, järjestivät tarjoilua kilpailuissa ja monella muullakin tavoin olivat yhteistoiminnassa suojeluskunnan kyläosaston kanssa.

Talvisaikana lotat pitivät ompeluiltoja joka toinen viikko. Ompeluillat eli ompeluseurat pidettiin lottien kotona "vuoroin vieraisissa" - periaatteella. Talo tarjosi teetä ja leivonnaisia ja tarjoilusta maksettiin, mutta rahat sai lottien kyläosasto. Usein lotat olivat järjestäneet ompeluiltaan myöskin arpajaiset, jossa arvottavana oli jokin käsityö tai jotain muuta. Pojat hyvin yleisesti osallistuivat lottien ompeluseuroihin. Tuskin suojeluskuntalaiset tästä harrastuspisteitä saivat, mutta olivatpahan joukon jatkona ja usein myöskin "mörön syöttinä" tyttöjen kotimatalla pimeinä talvi-iltoina.

Joitakin vuosia ennen Talvisotaa Ahvolan lotat perustivat kioskin Papumäelle sankaripatsaan lähelle. Kioski oli avoinna kesäpyhäisin, taisipa olla arki-iltoinkin. Lotat, aina kaksi yhdessä, vuorottelivat "kauppiaina". - Tällä tavoin, ompeluseuroja, arpajaisia ja kioskia pitäen lotat kokosivat rahaa toimintansa rahoittamiseen. Joskus myöskin lotat ja suojeluskuntalaiset järjestivät iltamia, keräten tälläkin tavoin varoja lotille.

Itsenäisyysjuhlan järjestäminen niin ikään kuului lottien ja suojeluskuntalaisten toimintamuotoihin. Varmaa muistikuvaa ei ole siitä, oliko juhlien järjestäminen jokavuotinen tapahtuma, mutta hyvin usein ainakin näin tehtiin. - Tämän kirjoittajan käsiin on jotakin tietä tullut vanha lehtileike, joka kertoo itsenäisyysjuhlasta Ahvolassa. Lehtileikkeestä ei käy ilmi tapahtumavuosi, mutta 20-luku joka tapauksessa on kyseessä ja luultavasti vielä sen alkupuoli. Yli 60 vuotta sitten tapahtuneesta kertovana ja

kieliasultaankin vanhahtavan kiehtovana olemme halunneet sen tähän lainata:

"Onnistunut juhlatilaisuus Ahvolassa.

Eilen toimivat Ahvolan Lotat ja Jääsken suojeluskunnan Ahvolan kyläosasto itsenäisyyspäivän johdosta juhlan. Ohjelman suoritus aloitettiin klo 3 aikaan Ahvolan nuorisoseuran talolla, jolloin neiti Tilda Höök esitti aluksi pianonsoittoa. Sallintäyteisen juhlayleisön lausui tervetulleeksi Akseli Könönen. Lausuntoa esitti Eino Paukkuri ja kertomuksen luki Jussi Laitinen.

Pienen väliajan jälkeen esitti nti Holopainen viulusoolon neiti Höökin huolehtiessa säästyksestä. Kun neiti Tyyne Tuomola oli lausunut runon, piti juhlapuheen toimittaja Emil J. Helle, kosketellen puheessaan nuoren itsenäisyytemme velvoituksia. Puhetta seurasi neiti Holopaisen esittämää yksinlaulua.

Kun jälleen oli pidetty väliaika, esitti nti Holopainen uudelleen viulunsoittoa nti Höökin säästyksellä. Sitten luki nti Emilia Pöhö kertomuksen. Arvokas ja mielenkiintoinen juhlatilaisuus päätettiin Maamme-laululla".

Lähtemättömästi on mieliin painunut Itsenäisyysjuhla Ahvolan koululla v. 1939. Tietystä syystä juhlayleisö oli koostumukseltaan aikaisemmasta poikkeava: asekuntoinen miesväki puuttui. Viikko oli käyty taisteluja rajoilla. Puna-armeija rynni kymmenkertaisella mies- ja vieläkin suuremmalla materiaaliylivoimalla heikosti varustettuja asemiamme kohti. Kuvakielellä ilmaistuna koko Suomen kansa tunsikin makaavansa silloin veitsi kurkulla uskaltaen tuskin hengittääkään. - Tämän kirjoittajalle oli annettu tilaisuus osallistua kyseisessä juhlassa ohjelman suoritukseen lausumalla Uuno Kailaan runon Rajalla sekä esittämällä opettaja Hilja Mallat'in kanssa vuorolausuntana Vänrikki Stoolin tarinain Pilvenveikko. Opettaja Elias Halinen piti puheen. Ketkä Elias Halisen puheita ovat kuulleet, tietävät ettei hän huonoja puheita pitänyt milloinkaan, mutta tämänkertainen taisi olla niistä kaikkein parhain. Luokkasalissa tuskin oli ainoatakaan kuivaa silmää.

Useat Ahvolan seudun lotista osallistuivat sotiin rintamajoukkojen mukana, kotiin jääneiden auttaessa yhteistä asiaa kotirintamalla.

Lottien panos vaikeina vuosinamme oli valtavan suuri. Sitä tosiasiassa ei muuta miksikään joidenkin kirjailijoiden tai elokuvaohjaajien vääristely-yritykset. Eivät lotat lähteneet rintamalle

sotilaiden viihdyttäjiksi eivätkä upseerien saunottajiksi.

Lainaus Karjalassa olleesta lehtileikkeestä:

"SUOMEN LOTILLE

Kun muistamme vainot ja sodat,
toki muistamme silloin myös lotat.
Joukoin liityitte lujasti mukaan,
ei käskyä kaipaillut kukaan.

Isänmaa oli kallehin sana,
se kutsui niin velvoittavana.
Oli otteenne hartaat ja aidot,
monet hankitte auttamistaidot.

Kotipaikkanne puuhia antoi.
Äidit, tyttäret kortensa kantoi
kekoon ylevin yhteismielin.
Kunpa kertoa voisi sen kielin.

Toiset toimitte rintamalla,
ihan tuskien, tulien alla.
Ilmavalvonta, viestintä, vammat
teistä hoitajat sai taitoisimmat.

Suuri, arvokas apunne mitta.
Vuosikaudet, usein kiitoksitta
te jaksoitte kuormanne kantaa,
maalle, kansalle uhrinne antaa.

Kädet uskossa ristihin liittäin,
voimaa, apua anoen, kiittäin
kaikki kuormansa kantoi ja kesti,
- monet kaatuen urhoollisesti.

Polvet uudet kun töistänne lukee,
varmaan kiitokset sanoihin pukee.
Sankarsatu oli totista totta.
Teot suuret teit Suomemme lotta."

30.11.1979

Emppo Jääskeläinen

TAVAT

Kaikesta tämän otsikon alla esitettävästä on sanottava, ettei kysymys ole yksistään Ahvolan seudulla noudatetuista tavoista. Kansan omaksumat tavat saattoivat olla ihan samoja useiden pitäjien ja jopa koko maakunnan alueella. Pieniä vivahde-eroja saattoi sentään joidenkin tapojen kohdalla ilmetä melkein pä kylittäin, joskin selviä rajoja oli mahdoton vetää.

Pidot ja niiden valmistaminen

Iloisissa merkeissä vietettäviä pitoja olivat läksiäiset ja häät. Kun nuoret olivat "löytäneet toisensa", käyneet kihlamarkkinoilla sekä poikenneet pappilassa panettamassa itsensä kuulutuksille, seurasivat läksiäiset ja häät. Ennen sitä kuitenkin nuorten avio-
liittoaikomus luettiin julki eli kuulutettiin kirkossa kolmena pyhänä perättäin. Ensimmäisenä kuulutuspyhänä nuoret olivat kirkossa kuulemassa, kun heidän kuulutuksensa "pudotettiin alas" saarnatuolista.

Juhlat pidettiin sunnuntaina tahi juhlapyhänä, esim. Juhannuksena ja Tapaninpäivänä. Sulhasjoukko, johon sulhasen lisäksi kuului hänen lähisukulaisistaan ja ystävistään - kaikki poikamiehiä - koostettu kukkapoikajoukko sekä ainakin aikaisempina aikoina puhemies, saapui morsiamen kotiin aamupäivällä. Puhemies oli sulhasen lähisukulainen, esim. setä tai eno. Morsian ja sulhanen olivat etukäteen sopineet muodostettavat kukkaparit ja niin sitten sulhasjoukon saavuttua kukkatytöt ja -pojat kukittivat toisensa. Kukkapareja saattoi parhaimmillaan olla alun toistakymmentä. Kukkatytöt tietenkin olivat morsiamen lähisukulaisia ja ystäviä. Vihkiminen useimmiten suoritettiin morsiamen kotona, läksiäisisä. Jos suvuissa oli pappi, suoritti hän vihkimisen, muulloin oman seurakunnan pappi oli kutsuttu vihkimään. Läksiäistalossa syötiin ja juotiin. Illan suussa siirryttiin sulhasen kotiin, häätaloon. Jos "naitiin naapuriin", tehtiin matkat kävellen, muutoin aikaisemmin hevosilla ja viimeisellä vuosikymmenellä autoilla. Häätalossa juotiin tulokahvit ja syötiin hääateria. Hääaterialla kaaso (morsiamen pukija) istui morsiamen ja puhemies sulhasen rinnalla. Juotua ja syötyä jatkettiin juhlimista tanssin merkeissä. Joskus tanssittiin nuorisoseuran talolla, mutta ainakin kesällä usein häätalon tai sen naapurin navetan vintillä. Tanssi jatkui pitkälle aamuyöhön. Juhlaa jatkettiin seuraavana päivänä, joka tavallisemmin oli maanantai. Nyt olivat morsian ja sulhanen pukeutuneet arkisempiin asuihin ja hääväki harventunut huomattavasti. Vain läheisimmät sukulaiset ja lähinaapurit olivat enää mukana. Silti saattoi hääväkeä olla vielä useita

kymmeniä. Tanssia jatkettiin ja välillä syötiin sekä juotiin. Tähän toiseen päivään liittyi aina eräs rituaali. "Akat", jo aviossa olevat naiset nostivat morsiamen ja samoin "ukot" sulhasen omiin säätyihinsä. Nuori aviopari sai varautua tällaiseen riepotteluun. Hauskaahan se vain oli. Toinenkin rituaalin omainen meno tähän toiseen päivään liittyi, ei kuitenkaan läheskään aina. Juhlan päätteeksi morsian lakaisi luudalla uuden kotinsa tuvan lattian. Kysymys ei kuitenkaan ollut roskien poistamisesta, vaan tehtävällä oli symbolinen tarkoitus. Lakaisemalla lattian morsian tahtoi osoittaa, että nyt on juhlat juhlistettu ja edessä on arkinen työ.

Hääparille annettiin lahjoja ihan samalla tavoin kuin nykyisin. Oli taloustavaraa, kudonnaisia, vuodevaatteita, vieläpä hopeaakin. Erikoisuutena oli miesvieraiden sulhaselle antama rahalahja. Sellaisen antoivat usein tanssihäihin kutsumattomat eli kuokkavieraatkin. Summat eivät olleet suuret, eikä kertymällä pitkälle päästy. Symbolikalla lienee tässäkin ollut osansa: "Tässä Sinulle siemen, pane raha poikimaan".

Morsian antoi puhemiehelle paidan, anopille hamekankaan ja apelle alusvaatekerran. Kaaso samoin kuin pitoemännätkin saivat esiliinan.

Eivät kaikki hääparit tanssihäitä pitäneet. Uskonnollinen vakamus oli kaiketi useimmiten syynä vakavampaan hääjuhlaan, mutta saattoihan syy olla muukin. Silloin häät vietettiin yksipäiväisinä ja hillityimmin menoin.

Vakavin kasvoin käytiin pitoihin silloin, kun kuolema oli kulkenut kylässä. Kotiin kuoleminen oli silloin yleisempää kuin nykyisin. Ensimmäinen toimenpide kuoleman käytyä oli vainajan saattaminen ulos. Lähellä asuvia sukulaisia ja naapureita oli pyydetty tilaisuuteen mukaan. Kun vainaja oli nostettu laotalavitsalle, veisattu virsi ja joku ehkä pitänyt lyhyen puheen tai lukenut rukouksen, kannettiin vainaja joko aittaan tai riiheen. Lavitsa riipustettiin narujen varaan riippumaan. Lavitsalla vainajaa säilytettiin vain niin kauan, kunnes oli haettu arkku eli kirstu kaupungista. Sunnuntai oli yleinen hautauspäivä. Tästä poikettiin vain kuumimman kesän aikana, jolloin hautaus saatettiin toimittaa keskellä viikkoakin.

Hautajaispäivän aamuaikaisella saattojoukko kokoontui vainajan kotiin. Arkku oli tuotu kotipihaan, asetettu pukkien päälle ja - ainakin kylmänä vuodenaikana - kansi avattu. Arkun ympärille oli vielä pystytetty neljä pientä kuusta juhlistamaan paikkaa. Lähtöhetken koittaessa veisattiin lähtövirsi, ruuvattiin kansi

kiinni ja nostettiin arkku rekeen tai lavakärryille. Reen tahi kärryn neljälle kulmalle oli niin ikään pystytetty pienet kuuset. Ruumishevosta ajoi tavallisesti vainajan lähiomainen. Ensimmäisenä saattueessa ajoivat laulajat. Laulajina oli kaksi miestä, tietenkin laulun taitajia. Kylien kohdalla laulajat veisasivat virsiä, muun saattojoukon seuratessa hiljaisena. Toisena tuli ruumishevonen ja sen jäljessä omaiset ja sukulaiset läheisyysjärjestyksessä sekä viimeisenä muut saattovieraat.

Siunaus toimitettiin parihuoneessa, joka ainakin Jääsken vanhalta hautausmaalla Punamäellä oli ilman lämmityslaitetta. Kesäisin kuitenkin siunaaminen usein tapahtui haudalla, jonne vainaja oli suoraan viety ja laskettu hautaan. Ennen haudan umpeen luomista lähiomaiset viskasivat multaa arkulle. Hauta luotiin umpeen ja kumpu tasoiteltiin, jonka aikana saattojoukko veisasi virttä. Tämän jälkeen seurasi seppelten lasku ihan samoin menoin kuin tänä päivänäkin. Eroa kuitenkin oli siinä, että nyt käytettävän kukkavihkon sijalla oli aina seppele. Vielä loppuvirsi, jona melkein aina oli "Sun haltuus rakas Isäni ..." ja kotimatka alkoi.

Hautajaistalossa emännät olivat kattaneet ruokapöydän, jonka ääreen hautajaisväki istuutui. Ennen aterian aloittamista veistettiin ja pidettiin puhe tai ainakin luettiin ruokarukous. Hautajaisaterialla oli pää- eli lämpimänä ruokana poikkeuksetta aina rokka eli hernekeitto. Kun syönnin jälkeen tietenkin tarjottiin vielä kahvit, olikin päivä kulunut pitkälle iltaan näissä merkeissä. Kauempaa olevat sukulaiset usein jäivät taloon yöksi. Seuraavana päivänä saatettiin lähellä asuvat sukulaiset ja naapurit kutsua sekä kahville että syömään.

Pitojen valmistaminen aloitettiin 2-3 päivää ennen tilaisuuden alkamista. Emäntiä oli useita, mutta yksi heistä vastasi kaikesta. Yleensä kylissä oli tällainen joko emäntäkoulun käynyt tai sitten käytännön opettama nainen pitoemäntänä. Pitojen varustamiseen niin kuin itse pitoihinkin liittyi olennaisena osana naapuriapu. Lähitaloista tuotiin maitoa, kananmunia, kermaa ja ehkä vielä muutakin. Kysymyksessä tuskin oli "köyhänapu". Sen aikaisilla säilytysmenetelmillä ei esim. maitoa voitu kovin monia vuorokausia varastoida, joten tässä mielessä naapuriapu oli ihan paikallaan.

Pitoaterioilla syötiin ensin alkuruoka. Siihen sisältyi erilaisia leikkeleitä, syltystä eli tytinää, kalaa useammassakin muodossa, vihanneksia, rosollia ja kenties vielä paljon muutakin pitoemännän kekseliäisyydestä ja taidosta riippuen. Lämpimänä ruokana

läksiäisissä ja häissä oli aina jokin liharuoka. Tavallisimmin se oli ns. uunipaisti eli lihapotti, nykyisin karjalanpaistina tunnettu. Uunipaistiin pantiin sian-, raavaan- sekä lampaanlihaa, suolaa ja vettä. Kuorittujen perunoiden lisäksi lämpimään ruokaan kuului erilaisia laatikoita, kuten esim. lanttu-, porkkana- ja makaronilaatikoita. Edellä jo mainittiin, että hautajaisaterian lämpimänä ruokana oli aina hernerokka. Leipätarjottimilla alku- ja lämmintä ruokaa tarjottaessa oli ruisleipää, ehkä kahta lajia hiivaleipää sekä ruisjauhokuoreen tehtyä ryy-nipiirakkaa. Jälkiruokana oli joko luumukiisseli, jonka päälle oli istutettu kermavaahtokökösiä, tai sitten rusinasoppa. Jälkimmäisen kanssa tarjottiin riisitäytteistä vehnäkuoripiirakkaa. Ruokajuomana oli maitoa, piimää ja kotikaljaa. Kaljan teko niin kuin rokan valmistaminenkin olivat ammattityötä. Kyllä niihin taitajat kylistä löytyivät.

Kahvipöydässä oli iso rinkeli ja sen sisälle kauniisti aseteltuna useampaa sorttia pikkuleipiä. Kuivakakkuja oli myöskin useita lajeja, samoin täytekakkuja. Ainakin kuivakakkuja pitovieraat toivat tuliaisina.

Ateriat niin kuin kahvikin tarjottiin istuviin pöytiin. Naapureista oli lainattu pöytiä ja tupaan viritetty pitkät pöydät usein kahdellekin seinustalle. Jos omat pöytäliinat eivät riittäneet, lainattiin niitäkin naapurista. Pöydät katettiin samalla tavalla kuin perheissäkin, toisin sanoen ruoka-astiat asetettiin pöytiin ja niistä sai jokainen ottaa lautaselleen. Pöydällisiä tuli useita ja emännille riitti vipinää koko päiväksi. Tiskausvesikin oli ulkona kaivossa ja lämpimän veden saanti hidasta. Vasta ihan viimeisinä Karjalassa olon vuosina alettiin joissakin pidoissa tarjota syömiset ja juomiset ns. seisovista pöydistä.

Pitojen sarjaan on vielä luettava kesäkostit (-kestit). Kesäkostit pidettiin myöhäsyksyllä, sitten kun jyvät olivat laarissa ja potatit kuopassa. Kovin yleisiä ne eivät olleet, mutta sen verran niitä vielä 30-luvullakin pidettiin, että perinne säilyi. Kesäkostit pidettiin edellä mainittuja suuria pitoja pienemmin menoin. Niihin kutsuttiin vain sukua sekä läheltä että kauempaakin. Nimitys kesäkostit kyllä vähän ihmetyttää, sillä pidettiinhan ne vasta myöhäsyksyllä. Olisiko näin yhteen kokoontumalla haluttu katsoa ja arvostella koko kesän kestäneen aherruksen tuloksia? Työpaine oli hellittänyt ja oli aika vähän rentoutua. Tässä yhteydessä on sopivaa mainita vielä eräästä perinteiseksi muodostuneesta tavasta. Mieheensä kotiin miniäksi tuotu nuorikko vietti vanhempiensa kodissa viikon tai kaksi syksyllä työkiireiden hellitettyä.

Nuorikko oli silloin vanhassa kodissaan "oljामissa", kutoen tai ommellen itselleen.

Vapaa-ajan vietto

Nykyisin paljon puhuttua vapaa-ajan ongelmaa ei silloin ennen Ahvolan seudulla ollut tai ainakaan siitä ei puhuttu. Tosin työ- ja vapaa-ajan tarkka rajaaminen puhtaasti maataloudesta elävis- sä kylissä oli lähes mahdotonta. Olihan sitä vapaa-aikaa, mutta sen määrä vaihteli suuresti vuodenaikojen mukaan. Sama sääntö pätee tänäänkin kyseisessä ammatissa olevaan väestöryhmään.

Lasten ajanvietteenä tietenkin olivat mitä moninaisimmat leikit. Leikkikalivalikoima vain oli paljonkin nykyistä pienempi. Koulu- ikään päästyä räsynuket ja puuhevoset jäivät ja tilalle tulivat piilosleikit, pallopelit sekä muut urheiluharrastukset. Piilos- leikkejä oli kahta lajia: "Kuurpeitto" ja "Karttu". Kuurpeitto oli menoltaan Karttua yksinkertaisempi. Siinä "kuuruja" (etsijä) kuurui kädet silmillä ja laski ääneen esim. viiteenkymmeneen tai sataan, jona aikana kaikkien oli ehdittävä piiloon. Ensin löydet- ty joutui seuraavaksi kuurumaan. Kartussa taas joku pojista vis- kasi kartun, n. 50 cm:n pituisen kepin niin kauaksi kuin jaksoi ja etsijän oli se rauhallisesti kävellen haettava "kotiin". Kar- tun kotina oli sovittu paikka, esim. salvamen rako tai havupöl- kyn pää. Kartun tuotuaan etsijä vielä kuulutti kovalla äänellä etsinnän alkamisesta pitkällä lorulla. Tarkasti emme lorua muis- ta, mutta jotenkin tähän tapaan: "Karttu koton, miehet messäs, ni- met kirjas, kirjakannet kii. Kuka ei oo peitos, ni olkoo peito takan". Tämän jälkeen etsintä sai alkaa. Karttuleikkiin liittyi eräs piirre, joka kovasti hankaloitti etsijän tehtävää. Piilossa olijat saivat nimittäin "varastaa" kartun etsinnän aikana, mutta se piti tehdä etsijältä salaa. Etsijän piti tämän tästä kipaista ottamaan näköyhteys kotiin, ettei vain kukaan ollut hiipimässä karttua varastamaan. Jos joku onnistui kartun varastamaan, jou- tui etsijä uudelleen etsijäksi heti seuraavalle kierrokselle. Karjarakennukset ympäristöineen, kujamaineen ja vintteineen oli- vat oivallisia paikkoja piilosleikeille. Tyttöjen leikkejä oli- vat kittilän ja seinäpallon peluu, kun taas pojat viskasivat nap- pia tai kolikkoa tikun juureen. "Neljä maalia", joka muistutti myöhemmin muotiin tullutta Tahko Pihkalan kehittelemää pesäpal- loa, oli yleisesti pelattu pallopeli. Tippaa (muualla päin hip- pa, naatta ja paljon muita nimiä) leikittiin hyvin paljon. Haus- ka leikki "Viimeinen pari uunista ulos" (Leskisillä) ei oikein tahtonut sujua osanottajien vähyyden takia. Koulun voimistelutun- nilla sitä kyllä harrastettiin. Urheilu oli erikoisessa suosiossa

niin kesällä kuin talvellakin. Poikien lajihan se pääsääntöisesti oli, mutta kyllä sitä tytötkin harrastivat, jotkut hyvinkin innokkaasti. Talvinen mäenlasku suksin tai kelkoin oli niin ikään kummankin sukupuolen ohjelmassa. Mäenlaskussa kaatuminen merkitsi "ukkoa" tai "akkaa", joka piti tietenkin "tappaa" laskemalla uudelleen ja pystyssä.

Sisäleikkejäkin, joilla pitkinä talvi-iltoina aikaa tapettiin, oli useita. Oltiin sokkosilla, leikittiin panttileikkejä ja "pistettiin suutaria". Suutarin pistäminen (sohiminen) oli luultavasti säilynyt perinteenä hyvin vanhalta ajalta ja siinä määrin erikoinen leikki, että siitä kannattanee tässä tarkemmin kertoa. Oljista tehty kolmi- tai nelijalkainen, n. 60-70 cm:n korkuinen "suutari" asetettiin tuvan lattialle seisomaan. Kaksi leikkijää asettuivat selät vastakkain n. metrin päähän toisistaan suutarin eteen jalat haaralleen, suutaria lähempänä oleva n. puolen metrin päähän siitä kasvot suutariin päin. Sileä luudan varsi kulki kummankin jalkojen välistä ja kumpikin piti siitä kaksin käsin kiinni. Taempana, selkä suutariin päin oleva kumartui syvään ja jalkojen välistä tähdäten yritti äkkisysäyksen pistää luudan varrella suutarin kumoon. Suutaria lähempänä oleva taas yritti varjella keppeä osumasta suutariin. Ainahan se suutari lopulta keikahti ja leikkijät vaihtuivat.

Tässä oli joitakin ulko- sekä sisäleikkejä. Tosi hyvä muistaja saattaisi luetella niitä lisää ties miten paljon.

Tällaisiin leikkeihin ja harrastuksiin osallistuivat kouluikäisten lasten lisäksi koulunsa päättäneet varhaisnuoret ja miksei joskus jo aikuisikään ehtineet nuoretkin.

Varttuneen nuorison vapaa-aika kului edellisissä luvuissa mainittujen seurojen ja järjestöjen toiminnoissa. Mahdollisuuksia oli niin monia, että jokaiselle riitti harrastettavaa. Eräiden kohdalla saattoi ilmetä aikapulaakin. Niin kävi silloin, kun kysymyksessä oli kyvykäs henkilö, jonka kaikki olisivat tahtoneet mukaan toimintaansa. Varsinkin talvipuolella riitti seuroissa ja järjestöissä toimintaa kaikille. Kesällä, jolloin em. toiminta oli vähäisempää, tehtiin viikonloppuina iltamatkoja naapurikyliin, joskus hyvinkin pitkien matkojen päähän. Useimmiten nämä reissut tehtiin poikasakilla, mutta kyllä tytötkin olivat toisinaan mukana.

Nuorten avioiduttua ja iän karttuessa harrastukset vähenivät. Aika kului perheen parissa, eikä menohaluja enää ollut. Vanhempaa miesväkeä tapasi kesäpyhäisin jonkin talon aitan rappusilla tai

pihakivillä istuskelemassa ja haastelemassa. Haastaminen liittyi ilmoihin, vuodentulon kehittymiseen ja tietysti hevosiin. Joskus saattoi aurinkoisena iltapäivänä nähdä isännän Jukolan Eeron taapaan "käyskentelevän niittujansa ja huhtiansa katselemassa". Luultavasti isännän mieli silloin lepäsi.

Emäntien vapaa-aikaan kuului kokoontua yhteen niin kuin miehetkin, mutta seinien sisälle ja kahvikattilan ympärille. Haastamista oli paljon ja saattoi siinä pieni juorunpoikanenkin leahata lentoon. "Oottaks työ kuulleet....?"

Puhdetöitä tehtiin talvi-iltoina. Naiset kehräsivät, neuloivat tai virkkasivat ja miehet korjasivat valjaita tai tekivät puutöitä.

Oli vielä eräs ajankulu, joka sopi kaiken ikäisille, nimittäin lukeminen. Sanomalehti, Karjala tai Maakansa, tutkittiin tarkoin ja lainakirjastosta haettiin kirjoja.

Viimeistään tässä vaiheessa nuori lukija kysyy, että olivatko Ahvolan seudun nuoret miehet ja vanhemmatkin aina niin kilttejä, etteivät viinaa panneet suuhunsa eivätkä korttia pelanneet. Totuudessa pysyen pitää myöntää, että yksi ja toinen otti silloin tällöin pienen hutikan ja että korttirinkikin joskus muodostui. Juopottelu ei kuitenkaan ollut kovin yleistä, eikä kortin pelaaminenkaan ylenpalttista. Jos nuorisoseuran talon iltamissa häiriöksi asti viinaa viljeltiin tahi tappelua hierottiin, niin kylä siihen poikkeuksetta tekijät löytyivät oman seudun rajojen takaa.

Juhlapyhien vietto

Ainakin Joulun, Pääsiäiseen ja Juhannukseen liittyi perinteisiä viettotapoja. Joulukirkossa käytiin melko yleisesti ja Tahvanaa ajettiin Tapaninpäivänä, vieläpä sitä seuraavana arkipäivänäkin. Tahvanan ajo oli kyllä parina viimeisenä vuosikymmenenä huomattavasti vähentynyt aikaisemmasta. Tahvanan ajo oli nuorten miesten puuhaa. Ajettiin talosta taloon, vieläpä kylästä kyläänkin ja kysyttiin, että "onks Tahvana koton"? Ja olihan se. Vieraan varaa riitti ainakin kahviin ja joskus ruokaankin asti. Joulun seudun ajeluun liittyi muuan tapa, joka kerrottakoon. Vempeleeseen tai setolikkaan oli kiinnitetty kulkunen. Joillakin kulkunen saattoi olla korvattu vieläkin komeamman äänen antaneella aisakellolla. Niitä saatettiin pitää Loppiaisen yli, mutta viimeistään silloin ne otettiin irti ja jätettiin odottamaan seuraavaa Joulua. Ehkäpä tällä vanhalla ja hyvin kauniilla tavalla tahdottiin julistaa Joulun sanomaa.

Aattohan se Joulustakin parasta oli, vaikka siitä kertominen tässä viimeiseksi jäikin. Emäntien aika kului tiiviisti juhla- valmisteluissa ja isännät varmistivat eläinrehujen riittävyyden pyhien ajaksi. Lapset kantoivat joulukuusen tupaan ja koristelivat sen. Eläimet saivat iltaruokinnan yhteydessä ylimääräiset annokset, mitkä mitäkin. Lehmille ehkä ylimääräinen jauhoannos, lampaille leipää ja hevosille liiempi kaura-annos. Joulusauna oli lämmitetty tavallista suuremmalla huolella ja siellä saattoi virittäytyä ottamaan vastaan oikean Joulurauhan. Joulupukki kävi aattoiltana ainakin eteisessä asti, mutta sen kontti oli nykyistä paljon pienempi. Lahjat olivat suurelta osin kotitekoisia, myöskin leikkikalut.

Pääsiäisen vietto aloitettiin oikeastaan jo Palmusunnuntaina, jolloin lapset kävivät naapureissa virpomassa. Virpomispalkan voi saada samalla kertaa, mutta useimmiten se kuitenkin käytiin "perimässä" pääsiäislauantaina. Palkkana saattoi saada leivonnaisia, kananmunia, namusia, hedelmiä ja joskus rahaakin. Pitkäperjantai ainakin lapsille oli todella pitkä. Silloin ei saanut mennä naapuriin eikä liioin edes ulos leikkimään. Sisäläkin piti olla hillitysti ja käyttäytyä kaikin tavoin kiltisti. Lauantaiaamuna ratkesi riemu valloilleen. Silloin lapsille rakennettiin Pääsiäiskiikku kujamaahan tai navetan vintille. Orresta narut tai kettingit 2-3 m:n pituisen lankun päihin ja kiikku oli valmis. Kiikkumista jatkettiin maanantai-iltaan, jolloin viimeistään isät katsoivat tukkinarujen kuluneen ihan kyliksi.

Juhannusaaton askareisiin kuului Juhannuskoivujen pystyttämisen rappujen eteen. Sisälle huoneisiin tuotiin myöskin koivun oksia antamaan Juhannuksen tuoksua. Juhannussaunassa käynti Joulusaunan tapaan oli juhlavampi tilaisuus kuin tavallisena saunapäivänä. Sään niin sallieessa poltettiin aattoiltana kokko. Märkänä se ei palanut ja oikein kuivana aikana ei uskallettu sytyttää. Kokon keskelle oli pantu pystyyn muuta rakennusmateriaalia tukevampi ranka, joka kokon palaessa ei ehtinyt palaa kokonaan. Jännityksellä seurattiin, mitä kylää kohden ranka kaatui. Sen kylän tytöt saivat varoa jäämästä vanhoiksi piioiksi. Kyseisen rangan nimi taisi muuten ollakin "vanhapiika".

Laskiaissunnuntaina "laskeudutaan" seitsemän viikkoa kestävään paastoon, joka päättyy Pääsiäisenä. Laskiaissunnuntain viettoon ei liity mitään perinteisiä tapoja, mutta sen jälkeiseen tiistaihin, Laskiaistiistaihin kylläkin. Silloin laskettiin "pitkiä

pellavia". Suksien lisäksi käytettiin lasketteluvälineinä vesikelkkaa, potkuria ja kirkko- sekä pekurekeä. Laskiaistiistain mäenlaskuun osallistuivat lasten lisäksi myöskin varttuneemmat nuoret. Laskiaisrokan syöntiin liittyi taika. Syödessä ei saanut puhua eikä pukahtaa, mikäli ei halunnut kesällä suurta itiköiden laumaa riesakseen.

PERINTEISET RUOKALAJIT

Keittäminen ja paistaminen ovat tämän kirjoittajalle hyvin outoja asioita. Onneksi kirjoittajan oma "leivänpaistaja" voi sivusta seurata, ettei tulisi kovin paljon tehdyksi vallan uusia perinneruokia. Muistelijajoukon asiantuntijatkin ovat jossakin kohdin olleet erimielisiä, joten anteeksi vain oikein paljon, jos johonkin pataan tulee pannuksi sellaista, jota sinne ei mieles-täsi kuulukaan. Eihän ole tarkoituksaan kirjoittaa ruokaresepte-jä. Kotiseudullamme käytetyt ruokien nimet ovat tärkeitä ja jota-kin yritetään sanoa tarveaineista sekä valmistuksestakin.

Läskisoussi (sianlihakastike) valmistettiin sianlihasta, vehnä-jauhoista ja vedestä. Hyvin yleinen ruoka, jota yleensä syötiin "puolpäisellä" (puolipäivänen, ateria n. keskipäivän aikaan).

Potatlohko (lihaperunakeitto) tehtiin perunoista ja raavaanlihas-ta, lisäkkeinä lanttu- ja porkkanaviipaleita.

Kaali (kaalikeitto), keräkaalista ja lammasslihasta (raavas-) val-mistettu keitto.

Maitlohko (maitoperunakeitto). Perunalohkot keitetään vähässä ve-dessä puolikypsiksi, lisätään maito ja keitetään kypsäksi.

Rokka (hernekeitto). Herneitä ja sianlihaa. Laskiaisrokkaan sian-sorkat.

Pirana valmistettiin herneistä, perunasta ja ohrajauhoista (jos-kus lihaakin). Syötiin lämpimänä voisilmän, kylmänä maidon kera.

Maitlämmitys (maitolämmitys). Leipä paloiteltiin kuutioiksi va-ttiin, päälle kaadettiin voilla ja suolalla maustettu kiehautettu maito. Tällä tavoin estettiin leipäkannikat vanhenemasta liikaa. Syötiin "murkinalla" (murkina oli aamuateria) tai "iltasella" (iltanen oli päivän kolmas varsinainen ateria).

Uunpaisti, lihapotti (nyt Karjalanpaisti). Sian-, raavaan- ja lampaanlihaa, vettä. Yleisesti lauantai-illan ruoka.

Lanttulohko. Viipaloitua lanttua savipottiin, sianlihaa päälle, vähän vettä. Kypsytetään uunissa.

Lanttuloota (lanttulaatikko). Kuoritut, keitetyt lantut survotaan hienoksi, maustetaan, kaadetaan potteihin ja haudutetaan uunissa kypsäksi.

Porkkanaloota (porkkanalaatikko). Valmistetaan porkkanoista samoin

kuin lanttuloota. Mausteet voivat olla erilaisia, mutta suuruk-sena käytetään vehnä jauhoja. Lootia eli laatikoita voitiin val-mistaa muistakin tarveaineista.

Uunpotatti (uuniperuna) valmistetaan samoin kuin lanttulohko, viipaloitua perunaa, sianlihaa ja vettä.

Rieska. Otraryynit alkukypsytetään keittäen ja pannaan sitten matalaan pottiin tai vatiin, sianlihaa päälle, kypsytetään uu-nissa. (Ei pidä sotkea otrarieskaan eli otraseen, joka on leipä). Kalalohko, Kalakeitti (-keitto) voitiin tehdä melkein minkä sor-tin kalasta tahansa. Perunalohkot keitettiin puolikypsiksi, li-sättiin kala ja viimeiseksi maito.

Paistetut kalat. Nimitettiin paistetun kalan mukaan, esim. pais-tettu hauki, hailit j.n.e. Paistettiin rasvassa.

Suolakala, kotoiset lajit lahna ja särki. Suolattiin puupytyssä painon alla. Kesäruokaa, kun oikein hiukaisi.

Selti (suolasilli). Pito- ja juhlaruoka, mutta syötiin perheis-säkin hyvin yleisesti.

Piimä. Laskettu maito, kurri, hapatettiin savipotissa jamakaksi, viipaloitiin ja paistettiin lievässä lämmössä. Syötiin kylmänä maidon kera. Piimää voitiin valmistaa myöskin kokomaidosta, jol-loin kerma kuorittiin päältä ennen paistamista.

Jamakka. Maito piimätettiin jamakaksi, mutta ei paistettu.

Kaurakiisseli. Kaurajauhot sekoitettiin illalla lämpimään ve-teen, liemeen lisättiin hapanleipää tai taikinajuurta. Lientä sekoitettiin usein. Aamulla liemi siivilöitiin ja keitettiin puuron sakeuteen. Syötiin voisilmän kanssa.

Putro (puuro). Uutisputroa valmistettiin syksyllä ensimmäisistä ruisjauhoista. Syötiin voisilmän ja maidon kera. Keitettyjen putrojen tarveaineita olivat kaura-, otra-, riisi-, tattari- ja hersryynit. Putroja valmistettiin myöskin uunissa paistamalla. Puolukoista ja ruisjauhoista keitettiin marjapuuroa tai valmis-tettiin uunissa imellettyä marjamämmiä.

Kaurakiisseliä ja puuroja voisilmän kanssa syödessään lapset ky-selivät toisiltaan: "Tiet sie revo, mie tien". (Repo tarkoitti puuron (kiisselin) ja voin sekoittamista).

Potatpiirakka (perunapiirakka). Piirakat yleensä paistettiin lauantaina, pyhäruoaksi. Potatpiirakka valmistettiin ruisimelä-kuoreen, joka kaulittiin ohueksi, pyöreäksi ja jolle perunamuu-si levitettiin. Reunat käännettiin ja rypyttiin. Potatpiirakka oli halkaisijaltaan n. 20-25 cm:n kokoinen.

Ryynpiirakka tehtiin niin ikään pyöreäksi kaulittuun ruisimelä-kuoreen. Täyte, jona käytettiin sekä ohra- että riisipuuroa

pantiin kuoren puolikkaalle ja toinen kuoren puolikas käännettiin päälle, rypyttiin reunat yhteen ja leikattiin tasaiseksi. Ryympiirakka oli siis valmiina puolikuun muotoinen. Täytteen mukaan piirakkaa sanottiin joko otraryyn- tai riisryynpiirakaksi. Edellinen oli paljon yleisempi.

Vehnäkuorpiirakka tehtiin aina riisitäytteellä ja kuori pullataikinasta tai sitten sokerittomasta vehnästaikinasta. Kuori oli paksumpi kuin edellisissä potat- ja ryympiirakoissa. Tehtiin suorakaiteen muotoon umpikuoriseksi ja paistettiin pannulla. Syötiin jälkiruokana. Vehnäkuoreen tehtiin myöskin avonaista piimäpiirakkaa, jota käytettiin kahvileipänä.

Marjapiirakat (puolukka-, mustikka-, puolukka-porkkanapiirakat) tehtiin joko ruusimeläkuoreen tai vehnäkuoreen. Syötiin jälkiruokana. Myöskin omenoista valmistettiin piirakkaa.

Lanttukukko tehtiin hapan- tai ruusimeläkuoreen. Lanttu viipaloitiin ja lanttutäytteen päälle pantiin sianlihaa.

Potatkukko tehtiin samalla tavoin kuin lanttukukkokin, täytteenä perunaviipaleita.

Vehnänen valmistettiin suolataikinasta ilman sokeria. Leivottiin matalan keon muotoiseksi, syötiin jälkiruokaleipänä rusina- ja marjasopan kanssa.

Otranen (ottrakakkara) paistettiin hyvin notkeasta ohra jauhotainasta. Nuorena erittäin herkullinen leipä.

Jälkiruoista yleisimpiä olivat

Luumukiisseli, joka oli koristeltu kermavaahdolla. Syödessä voitiin kiisselin päälle kaataa pieni loraus kermaa.

Rusinasoppa, johon yleensä oli lisätty luumuja, sanottiin myöskin veskunasopaksi (veskuna = luumu).

Sekahedelmäsoppa valmistettiin sekahedelmistä, myös kotoisesta hedelmästä omenasta tehtiin keittoa.

Marjasopat erilaisista marjoista valmistettuja keittoja. Sopien kanssa syötiin vehnäkuoripiirakkaa ja vehnästä.

Marjoista valmistettiin myöskin kiisseleitä.

Vispipuuro, mannaryyneistä ja puolukoista tehty vatkattu marjapuuro.

Juhlapyhillä oli yleensä omat perinneruokansa. Jouluaattona syötiin aattolohko (lihaperunakeitto). Lanttulaatikko kuului Joulupöytään, samoin vehnänen. Joulukinkku oli harvinaisempi, mutta sen korvasi paistettu sianlihakimpale. Pääsiäisenä syötiin keitettyjä munia, mämmiä ja lammaspaiastia. Juhlapyhiksi emännät yleensä valmistivat ruokia lajirunsaammin kuin arkipyhiksi.

HENKILÖKUVIA

Tyyne Tuomola, s. 18.3.1887, k. 26.8.1966 Jämsässä.

Ahvolan kansakoulun opettajana vuosina 1913 - 39 ja 1942 - 44, toimien neljä ensimmäistä vuotta koulun ainoana opettajana.

Tyyne Tuomola teki varsinaisen elämäntyönsä Ahvolan kansakoulun opettajana, ehtien kouluttaa kaksi sukupolvea. Karjalasta lähdön jälkeen hän vielä ennen eläkkeelle siirtymistään oli joitakin vuosia opettajana Jämsässä. Hänen melkein kolme vuosikymmentä kestänyttä opetustyötään Ahvolassa on pidettävä ansiokkaana ja hyviä tuloksia tuottaneena. Erikoista hänessä oli, ettei hän unohtanut oppilaitaan heidän päätettyä koulunsa, vaan oli heidän mukanaan aikuisikään asti ohjaten ja kannustaen.

Tyyne Tuomola eli elämänsä yksin, ilman perhettä ja sen tuomia velvollisuuksia. Siitä johtuen hän saattoikin koulutyön lisäksi paneutua mitä moninaisimpiin harrastuksiin. Eittämättä hänen rakkain harrastuksensa oli lottatyö, jota työtä hän johti Ahvolassa koko järjestön toiminnan ajan. Siihen työhön hän upposi kaikella tarmollaan, jokaisella solullaan. Hänen osallistumisensa muitten järjestöjen ja seurojen toimintaan ei ollut niin näkyvää kuin mitä se oli Lotta Svärd-järjestön kyläosaston puheenjohtajana. Nuorisoseuran laulukuoroa hän johti useaan otteeseen eri aikoina, samoin nuorisoseuran naisvoimistelijoita joskus 20-luvun alkuvuosina. Eräässä vaiheessa hän on ollut lyhyen aikaa nuorisoseuran esimiehenäkin. Näyttää siis siltä, että nuorisoseuratyö oli myöskin lähellä Tyyne Tuomolan sydäntä. Hän ei kuitenkaan hajoittanut harrastuksiaan liiaksi, vaan toimi keskitetysti, uhraten eniten aikaansa ja voimaansa Lottajärjestölle.

Tyyne Tuomola kuoli 26.8.1966 vain lyhyen aikaa sairastettuaan. Hänen siunaustilaisuudessaan Jämsän kirkossa 3.9.1966 oli Ahvola hyvin edustettuna. Ahvolan muistojen toimikunnan seppelleen hänen arkulleen laskivat kunnallisneuvos Juho Kurki sekä maanviljelijät Verner Puhakka ja Eino Suni, ensin mainitun puhuessa vainajan muistolle. Ahvolan nuorisoseuran seppelleen laskivat maanvilj. Eino Puhakka ja metsätekn. Eero Rahikainen sekä Ahvolan kansakoulun entisten oppilaiden seppelleen mv. Eino Puhakka, ylikers. Lauri Hatakka ja mt. Eero Rahikainen, viimeksi mainitun lausuesssa muistosanat hyvälle opettajalle.

On helppo yhtyä Juho Kurjen Tyyne Tuomolalle omistamassa muistopuheessa lausumiin sanoihin: "Tyyne Tuomola, toimiessaan Ahvolan kansakoulun opettajana sekä osallistuessaan aktiivisesti

paikkakunnan kulttuuririentoihin, oli asettanut tavoitteekseen vain kolme asiaa: kodin, uskonnon ja isänmaan". Tyyne Tuomolan kohdalla noita sanoja ei kukaan voi väittää kuluneeksi fraasiksi.

Elias Halinen, syntyisin Antrean Kavantsaaren kylästä, syntymä- ja kuolinajoista ei ole tarkkaa tietoa.

Ahvolan kansakoulun johtajaopettajana vuosina 1924-39. Sitä ennen opettajana Heinjoen Kopralan koulussa.

Elias Halisesta voidaan sanoa, että hän oli vähintäänkin Tyyne Tuomolan vertainen isänmaan ystävä. Oman maan historia oli varmasti hänen rakkain opetusaineensa. Hän saattoi kertoilla luokalleen koko tunnin ajan aikaisempien vuosisatojen suurista pojista, milloin kenestäkin. Sellaiset suomalaisuuden esitaistelijat ja itsenäisyysmiehet kuin Taneli Juslenius, Henrik Gabriel Porthan ja Yrjö Maunu Sprengtporten olivat hänen kertomustensa henkilöitä. Usein hän eläytyi aiheeseen niin voimakkaasti, että - herkkä kun oli luonteeltaan - suorastaan liikuttui asiaa esittäessään.

Elias Halinen eli myöskin elämänsä yksin, ilman perhettä. Hänen suuntautumisensa ulos päin, esim. osallistumisensa seura- ja yhdistystoimintaan ei ollut niin aktiivista kuin kollegansa Tyyne Tuomolan oli. Jonkin verran hän osallistui suojeluskunnan ja nuorisoseuran toimintoihin, ollen jossakin vaiheessa lyhyen aikaa nuorisoseuran esimiehenäkin.

Eräässä asiassa Elias Haliselle ei löytynyt vertaa. Hän oli armoitettu puhuja. Hänellä oli sana hallussaan, mikä ilmeni siinäkin, ettei hän koskaan puhunut paperista, vaan aina vapaasti. Tietenkin hänellä oli sanottavansa valmiiksi mietittynä, mutta esim. lauserakentelu oli suuressa määrin spontaanista, itseltään syntyvää. Puhujana häntä käytettiin paljon. Luultavasti hänelle itselleen oli mieluisinta esiintyä juhlapuhujana isänmaallisisissa tilaisuuksissa, mutta kyllä hän osasi puhua kauniisti mistä aiheesta tahansa.

Elias Halinen kuoli välirauhan aikana tai Jatkosodan alkupuolella. Muistitietona kerrotaan, että hänet on haudattu Helsingin Malmin hautausmaahan.

Juho Kurki, kunnallisneuvos, s.13.6.1890 Jääsken Salo-Lottolassa, k. 5.9.1984 Riihimäellä, haudattu Janakkalan kirkkomaahan.

Juho Kurki oli sellainen Ahvolan seudulla elänyt ja vaikuttanut merkkimies, suorastaan persoonallisuus, jonka veroista toista on sieltä turha haeskella. Vaatimattomista oloista lähteneenä, pohjakoulutuksenaan pelkkä kansakoulu hän ylti pitkän elämänsä aikana niin mittaviin tekoihin ja saavutuksiin, että sitä on sivusta seuranneiden vain kunnioittavin tuntein ihmeteltävä. Juho Kurjen on täytynyt olla hyvin älykäs. Kun älykkyyteen on liittynyt monitahoinen henkinen lahjakkuus sekä halu ja kyky kehittää itseään, oli tuloksena yksi Karjalassa kaikkein merkittävimmin vaikuttaneista talonpojista. Talonpoikana hän halusi itseään pidettävän, eikä sitä arvonimeä häneltä kukaan tahdane riistää.

Juho Kurjen osallistuminen valtakunnalliseen, maakunnalliseen, kunnalliseen, kirkolliseen ja kaikkinaiseen järjestölliseen toimintaan oli niin monisäikeinen ja laaja, ettei kaiken sen esille tuominen tämän esityksen puitteissa ole mitenkään mahdollista. Esiintymiskykyisenä, harkitsevan maltillisena ja ympäristöään miellyttäneenä miehenä hän joutui mukaan niin moniin - voisi melkein sanoa lukemattomiin - toimintoihin, että on vain ihmeteltävä hänen siitä kaikesta selviytymistään.

Kaiken muun lisäksi Juho Kurki oli ansiokas runojen kirjoittaja. Hänen runotuotantonsa nousee useihin satoihin runoihin. Yli 80 runoa sisältävän kokoelman RAKASTETTU MAA runot on hän itse valikoinut seitsemän vuosikymmenen aikana syntyneiden runojen joukosta. Itse hän sanoo runoilemista sivuharrastukseksi. Sitä hän se tietysti oli, mutta melkomoinen harrastus kuitenkin. Useihin Ahvolan taistelujen muistojuhliin hän kirjoitti runoja. Yksi niistä, 50-vuotisjuhlaan kirjoitettu, on lainattu tähän esitykseen. Edellä mainitun kokoelman Lukijalle-kirjoituksessa hän nimittää runojaan vanhanaikaisiksi. Meille Ahvolan seudulla syntyneille ja kasvaneille ne eivät ole vanhanaikaisia. Meille ne kaikki, mutta varsinkin kotiseudullemme kirjoitetut ovat kauudessaan hyvin mieluisia, niin mieluisia, että niitä lukiessa väkistenkin pakkaavat vedet silmiin.

Juho Kurjesta riittäisi kirjoittamista vaikka kuinka pitkälti. Lainaamme tähän vielä kappaleen päätoimittaja Pentti Sorvalin em. RAKASTETTU MAA-runokokoelman loppuun kirjoittamasta

kirjoituksesta RIKAS ELÄMÄ:

"Keskustelu Juho Kurjen kanssa kiertyy helposti elämänfilosofian ympärille. Hänelle sen tukipilareita ovat työn kunnioitus, isänmaallisuus, suvaitsevaisuus lähimmäisiä kohtaan, ihmisten tasa-arvoisuus, kansalaissopu, raittiiden elämäntapojen arvostus, kristillinen vakaumus ja horjumaton luottamus siihen, että ihmisen vaellus tapahtuu Korkeimman varjeluksessa ja että hänelle on varattu aikanaan lunastus ja armo".

Juho Kurki:

LÄHDE LAULU LAIVALLASI

Lähde, laulu, laivallasi,
sävelviesti sinne vie,
miss'on kallis kaipaamasi
paimenpolku, kirkkotie.

Kulje siellä kunnahilla.
Tuvan tuntumia tuo.
Rakkaimmilla rappusilla
muiston hetki herkin suo.

Kaipauksen kyynelillä
kostuttele kova maa.
Lepolehtoloissa sillä
kummut kukkiin puhkeaa.

Souda laululaivallasi
usein rantaan unten maan.
Kuljeta näin kulkijasi
kaipausten Karjalaan.

1949

Juho Kurki

85-VUOTIAANA

On takana taival, ja vuosien saatto.
Tänä päivänä lieneekin juhlien aatto.

On kutsuttu pitoihin, Karitsan häihin.
Vaan valkaistut vaatteet on oltava näihin.

Mutt'vieläkin tarttuvi alhaalta, maasta,
mun pukuni poimuihin pöly ja saasta.

En näissä voi koskaan mä perille tulla,
jos puhtaampaa pukua ei ole mulla.

--- Nyt ylistys soikoon. On armo kuin meri.
Sen aalloissa valkaisee Karitsan veri.

1975

AHVOLAN SEUDUN SANKARIVAINAJAT KYLITTÄIN

AHVOLA

Vapaussodassa Anton Jauho 13.4.1918 Hannilassa

Talvi- tai
Jatkosodassa Viljo Patjas 19.2.1940 Muolaassa
Armas Korhonen
Pentti Taimioja 14.7.1941
Toivo Ahvonen 18.7.1941
Viljam Tauru 14.8.1941
Onni Kerminen 16.8.1941
Toivo Ruuskanen 31.8.1941
Erkki Korhonen 6.9.1941
Arvo Pöhö 1942
Pentti Korhonen 6.10.1944

KAMAJAUHOLA

Talvi- tai
Jatkosodassa Antti Hannonen 10.3.1940
Tuomas Kärkäs 20.3.1943
Erkki Patjas 8.9.1943

ORAVALA

Vapaussodassa Matti Jaatinen 13.4.1918 haav. Hannilassa,
kuoli 7.5.1918
Pietari Henttonen 14.4.1918 Karsturannassa
Antti Silvonen 14.4.1918 - " -
Tyyne Henttonen 10.3.1918 haav. vaikeasti
Aapolla, kuoli 1927
Väinö Puhakka 28.4.1918 Viipurin läänin-
vankilan verilöylyssä

Talvi- tai
Jatkosodassa Väinö Orava 13.7.1941
Hugo Orava
Arvo Viskari
Toivo Talikka
Viktor Suvio
Ville Silvonen
Viljo Illi

Juho Kurki:

HILJAISET VARTIJAT

Sankarit nuoret nukutte siellä
povella kauniin Karjalan maan.
Useat uupuivat taistojen tiellä.
Sijaansa ei edes tunnetakaan.

Kevät ja kukkaset, kirkkaat päivät
sumensi teiltä syksyjen yö.
Teille vain taistelut tallelle jäivät,
verellä verhottu sankarityö.

Rakkaus sillä on rannaton raja.
Uhrilla mittaa ja määrää ei lie.
Vasta kun vastassa Manalan maja,
loppuvi siltä silta ja tie.

Se oli mittana matkalla teillä:
itsenne unhoitus, muistossa muut.
Siksi on päivää ja paistetta meillä.
Teillä vain tulina Tuonelan kuut.

Emme me kukkasta kummulle saata,
kyynelpisaraa pienintäkään.
Taivahan Taatto, kastele maata,
kasvata kukkaset kuiskeeni tään.

Sankarit nuoret, nukutte hiljaa.
Hiljaiset vartijat povella maan.
Kerran on kylvönne kasvava viljaa.
Heelmänä oikeus ainoastaan.

KYLITTÄISET TALO- JA ASUKASLUETTELOT ENNEN TALVISOTAA

OMISTAJA (ASUKAS)	TALON NIMI (TAI TALOSTA KÄYTETTY NIMI)	LYHYT KUVAUS AIKAISEMISTA VAIHEISTA
AHVOLA:		
Iivari Suni	SIKKONEN	Maat Sunilan tilasta
Anton Parkkari	SUNILA	Aik. Antti Suni, sitten Eino Suni
Paavo Ahvonen	SIMOLA	
Ahvolan nuorisoseura (Emil Baas)	PAPUMÄKI	Rakennettu vv. 1913-1919
Niilo Voutilainen	TIENHAARA	Tontti Hakalan tilasta
Eino Suni	HAKALA	
Antti Suni		Erillinen asuinrakennus Hakalan lähellä
Juho Jääskeläinen	KOPPULI	
Arvi Seitsonen	PÄIVÄRINTA	Kauppa, aik. A.J.Hamunen
Emilia Pöhö	KALLIOLA	Rakennettu 30-luvulla
Vilho ja Eino Mallat (Onni Kerminen)	RAUNIO	Talo Ahvolan vanhimpia, aik. Antti Pöhö, Toivo Pöhö, Antti Pöhö nuor. ja 30-luvulla Niilo Houhala
Aleks. Pyrhösen perik.	RINNE	Aik. serkukset Matti ja Juhana Ahvonen omistivat talon yhdessä
Viljam Tauru	MATINANTTILA (Peräpelto)	Aik. Antti Ahvonen, sitten mm. Roivainen
Juho Pöhö	MATTILA	
Nikodemus Pyrhönen	HAKAPELTO	
Pekka Jauho	KANKAALA	
Juho Jauho	HIETANEN	Jauhon sisarusten synt.koti
Ilmari Mallat	KIVELÄ (Olli)	
Vilho ja Eino Mallat	YLÄTUPA	Ylätuvan sisarussarjojen syntymäkoti monessa polvessa
Toivo Ikonen	VATANEN (Niittylä)	Toivo ja Laura Suni rakensivat talon 20-luvun alussa
Tuomas Mallat	PELTOLA	
Hugo Pullinen	HAKALA (Uusitalo)	Aik. Eljas Mallat
Jalmari ja Laila Pyrhönen	SOMERKIVI	
Matti Jauho	NIKU	
Viljam Pursiainen	RAUHALA	Aik. Nikod. Pyrhönen
Arvo Pyhältö	KULMALA	

Jääsken kunta. (Tyyne Tuomola, Elias Halinen, Anton ja Hilja Mallat)	AHVOLAN KANSAKOULU	Rakenn. v.1902, laajen- nettu v. 1926, paloi Jat- kosodan alussa
Antti Jauho	RINTALA	
Tuomas Mallat	JOKELA	Aik. Mikko Ahvonen
Elias Jauho (ei asuttu)	KIVIKKOLA	Aik. Juho Suomalainen
Matti Patjas	KOPPELI	
Heikki Taimioja	HÖYTÖLÄ	Lienee Ahvolan vanhimpia, aik. Seppäset
Toivo Seitsonen	KOSKELA	Aik. Höytölän tilaa
Elias Jauho	UUSITALO	- " -
Toivo ja Eero Rahikainen	KALLIOLA (Kangasniitty)	Siirtyi osittain v.1942 Jääsken kunnalle kansa- koulutontiksi
Juho Suomalainen	NIITTYLÄ	Aik. Tuomas Seppänen, sit- ten Armas Seppänen
Juho Korhonen	NURKKALA	
Jaakko ja Esa Raskinen	AHVOLA	Aik. Ahvosilla
Pekka Kuparinen	ANTTILA	Aik. Juho Melto
Iivari Mallat	LÄHTEELÄ	Maat Ylätuvan tilasta
Johannes Ahvonen	TERVAHAUTA	
Pietari Ahvonen	VILKONHARJU	
Abel Temonen	RUUSKALA	
KAMAJAUHOLA:		
Juho Ikonen	TIHVERÄNMÄKI	Vanha sukutila
Juho Ikävalko	TIHVERÄNMÄKI	
Juho Ikonen (Antti Hannonen)	PELTOLA	
Ilmari Ikonen	PIENMÄKI	Samalla suvulla v:sta 1723, aik. Juhana Ikonen
Väinö Ikonen	HAKALA	Erotettu Pienmäestä n. 1914
Viktor Sihvo	HERAMÄKI	Pienmäestä n.1914, aik. Aleks Ikonen
Tuomas Pitkä	KORPAHO	Aik. Pekka Ikävalko, ja Albin Kykkänen, Eino Soppi ja Tuomas Patjas
Tuomas Arminen	ARMINEN	
Eino Paukkuri	IKONEN	
Tuomas Kärkäs	(KÄRKÄS)	
Väinö Henttonen	(HENTTONEN)	

Tuomas Patjas
Juho Pullin perik.

KAHVARILA
SEITSOLA

ORAVALA:

Paavo Rajala	(RAUTANEN)	
Juho Laitinen	KIVIOJA (Hauhia)	Aik. Eemeli Hauhia
Matti Laitinen	TIHVERÄ (Uusipelto)	Aik. Juho Henttonen
Vilho Orava	MATTERI	
Juho Kuittinen	UUSIPAIKKA	
Juho Sokka	HIINIEMI	
Herman Virolainen	KYTÄNTALO	
Joos. Uosukainen	VANHAPAIKKA	Aik. Matti Tapio, sitä ennen Matti Hatakka
Antti Kuittinen	RANTALA	
Vilho Könönen	TOIVOLA	Aik. Suviot
Anton Jarva	SOPPELA	Aik. Antti Laitinen
Pekka Orava	(PANU)	Aik. Heikki Silvonen
Paavo Ahvonen	HAKALA	
Eino Puhakka	AAPPOLA	Aik. Pekka Orava
Matti Seitsonen (Antti Hallikas ym:t)	SAIHOI	
Paul Pohtamo (Ida Orava)	RIIHIMÄKI	Aik. Matti Sokka
Juho Orava	VANHAPAIKKA(Uusi-Mäkelä)	
Oskari Ikonen	JÄKKÖLÄ	Aik. Juho Jaatinen, Paul
Verner Puhakka	ORAVALA	Pohtamo
Paavo Tikkanen		Vanha Talikan torppa
Verner Puhakka (Pekka Seitsonen)	ONNELA (Portaissuo)	Aik. Matti Orava
Juho Orava	HARJULANESSO (Härkönen)	
August Silfversten	ESSO	
Gunnar Rantanen	RINTALA	
Pekka Orava	HÄRKÖLÄ	
Adolf Mäkinen	PUISTOLA	Aik. Matti Talikka
Antti Piepponen	PIRTTI	Aik. Paavo Pyyhtiä
Uuno Ahtikari	LAHTELA	Aik. Antti Viskari
Erkki Jauho	POKKINEN	Aik. Tuomas Viskari
Matti Seitsonen	HANNOLA	
Pekka Ahvonen	KUJASIIN	Aik. Pekka Seitsonen
Juho Rikkonen	RIIHIPELTO (Sepäntalo)	
Yrjö Orava	KIVISILTA	
Pekka Pitkänen	IHANIEMI	Aik. Kalle Pelkonen

PAIKANNIMISTÖÄ

AHVOLASSA

Haukkalampi	Heikopetomäki	Leviäluhta
Suninmäki	Hietasenvuori	Muttaikonjoki
Papumäki	Rapamäki	Höytölänjoki
Haka-aho	Rönö	Luhajoki
Koppulinkoski	Ilmalampi	Jyrkkämäki
Ristonmäki	Punasiihauta	Kekkelinmäki
Raunionmäki	Alapäänniitty	Hutkanotko
Herniitynvonkka	Hoviahonmäki	Pitkäniitty
Ylösmäki	Vauhtmäki	Syväkorpi
Porokkaankangas	Kangasniitty	Rautakorpi
Porokkaanrinne	Höytölänmäki	

KAMAJAUHOLASSA

Maakorpi	Varsamäki	Pettäissuo
Lautamiehenmäki	Heramäki	Lammisuo
Tihveränmäki	Mylmäki	Kurenkorpi
Sakkosilta	Mustikkamäki	Elkunpelto
Sakkosillanoja	Tuuliaismäki	Autionniitty
Papinhauta	Autiomäki	Soittola
Ikosenmäki	Konkkalanmäki	Sianniitty

ORAVALASSA

Huuhinmäki	Kytänpellot	Tihveräsuo
Hauhianmäki	Hietakangas	Oravalansuo
Rautasenmäki	Lasniitty	Essonsuo
Aaponmäki	Hiienniemi	Haussillanpelto
Könösenmäki	Saarenpellot	Lapinkorpi
Jyrkkämäki	Karjakorpi	Kivisilta
Hirsmäki	Ihaniemi	Anteruskorpi
Pöhönmäki	Kotsuo	Rautakorpi
Viilarinpelto		

MUISTELIJAT

AHVOLA

Eino Jauho
 Elvi Mallat (Taimioja)
 Vilho Mallat
 Anna Pehkonen (Patjas)
 Emilia Pöhö
 Eero Rahikainen

KAMAJAUHOLA

Sirkka Arminen (Ikonen)
 Erik Ikonen
 Olavi Ikonen
 Heikki Kärkäs

ORAVALA

Elna Heikkonen (Ahvonen)
 Tyyne Majuri (Orava)
 Eino Puhakka
 Erkki Puhakka

VALOKUVIN AVUSTANEET

Sirkka Arminen
 Eila Jantunen (Seitsonen)
 Vilho Mallat
 Eero Rahikainen

LÄHDETEOKSET

Veli Ikonen: Jääsken kirja

Karjala 1 - 5

Juho Kurki: Ahvolan nuorisoseura 1900 - 1970

Rakastettu maa

Aarne Sihvo: Muistelmani I

Martti Sinerma: Adolf Ehrnrooth sodan ja rauhan näyttämöllä

Viktor Siro: Selvä tie

Paavo Susitaival: Ahvola

Aulikki Ylönen: Jääsken kihlakunnan historia I

Vieno Haimi: Käsien kirjoitettu Anjalan Wredebyn Ympäristön

Marttayhdistys r.y.:n, ent. Ahvolan Marttakerhon
 50-vuotishistoriikki (1926 - 75)